

Tallinna Ülikool

Digitehnoloogiate instituut

Infoteadus

ARHIIVIDE KIRJASTUSTEGEVUS EESTIS:
OLUKORRA KAARDISTUS

Magistritöö

Autor: Terje Kannik

Juhendaja: dotsent Aile Möldre

Autor: ..... „ ..... „ 2017

Juhendaja: ..... „ ..... „ 2017

Instituudi direktor: ..... „ ..... „ 2017

Tallinn 2017

Autorideklaratsioon

Deklareerin, et käesolev magistritöö on minu iseseisva töö tulemus ja seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised sisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

(kuupäev)

.....

(autor)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Terje Kannik (sünnikuupäev: 7.06.1975)

1. annan Tallinna Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Arhiivide kirjastustegevus Eestis: olukorra kaardistus“, mille juhendaja on Aile Möldre, säilitamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu repositooriumis.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, ...

allkiri ja kuupäev

SISUKORD

LÜHENDITE LOETELU.....	6
SISSEJUHATUS	7
1 TEOREETILINE RAAMISTIK	9
1.1 ARHIIVI MÕISTE JA FUNKTSIOONID	10
1.2 EESTI RAHVUSLIKU ARHIIVINDUSE AJALUGU.....	13
1.3 ARHIIVIDE KIRJASTUSTEgevuse KÄSITLEMINE EESTIS	15
1.4 ARHIIVIDE KIRJASTUSTEgevuse KÄSITLEMINE MUJAL MAAILMAS.....	17
2 UURIMISTÖÖ METOODIKA.....	24
2.1 ANDMEKOGU KOOSTAMINE JA VALIM.....	24
2.2 INTERVJUUDE LÄBIVIIMINE.....	31
3 UURIMISTÖÖ TULEMUSED	34
3.1 ARHIIVIDE KIRJASTUSTEgevuse ANDMEKOGU STATISTILINE ANALÜÜS	34
3.1.1 Kirjastatud teavikud aastate lõikes.....	35
3.1.2 Kirjastatud teavikud laadi üldmäärangu järgi.....	38
3.1.3 Kirjastatud perioodikaväljaanded aastatel 1991–2016	39
3.1.4 Kirjastatud teavikute keel.....	41
3.1.5 Kirjastatud teavikute autorid/koostajad	43
3.1.6 Kirjastatud teavikute andmekandjad.....	46
3.1.7 Kirjastatud teavikud publikatsiooni tüübi järgi.....	48
3.1.8 Kirjastatud teavikute UDK liik.....	50
3.2 RAHVUSARHIIVI JA TALLINNA LINNAARHIIVI ESINDAJATEGA LÄBIVIIDUD INTERVJUUDE ANALÜÜS.....	54
3.3 DISKUSSION JA JÄRELDUSED	60
KOKKUVÖTE	64
SUMMARY	67
VIITEALLIKAD.....	69
LISAD	73
LISA 1. RAHVUSARHIIVI KIRJASTATUD TEAVIKUTE AUTORID/KOOSTAJAD	74
LISA 2. TALLINNA LINNAARHIIVI KIRJASTATUD TEAVIKUTE AUTORID/KOOSTAJAD	77
LISA 3. INTERVJUU KAVA RAHVUSARHIIVI ESINDAJAGA.....	78

LISA 4. INTERVJU KAVA TALLINNA LINNAARHIIVI ESINDAJAGA.....	80
LISA 5. ANDMEKOGU (IRDLISA)	82

LÜHENDITE LOETELU

CD-ROM – *Compact Disk-read only memory* (arvuti andmekandjana kasutatav (ainult loetav) laserketas)

DVD – *Digital Versatile Disk* (laserkettaga samas moods, kuid oluliselt suurema salvestusmahuga optiline andmekandja)

EMS – Eesti Märksõnastik

ERB – Eesti Rahvusbibliograafia andmebaas

EURBICA – *European Regional Branch of the International Council on Archives* (Rahvusvahelise Arhiivinõukogu Euroopa osakond)

HTML – *HyperText Markup Language* (hüpertexti märkimise keel)

ICA – *International Council on Archives* (Rahvusvaheline Arhiivinõukogu)

IKT – info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

NARA – *National Archives and Records Administration* (Rahvusarhiiv ja dokumendihaldus)

NLA – Narva Linnaarhiiv

RA – Rahvusarhiiv

TLA – Tallinna Linnaarhiiv

UDK – universaalne detsimaalklassifikatsioon

SISSEJUHATUS

Avalike arhiivide põhitegevus on läbi aegade olnud sisuliselt muutumatu ehk arhivaalide kogumine, säilitamine ja neile juurdepääsu tagamine, kuhu on lisandunud ka digitaalne arhiivindus. Ühtlasi tegeletakse avalikes arhiivides ka teadus- ja publitseerimistegevusega, mis on oluline oma kogudes leiduva ajaloo- ja kultuuripärandi laiemale üldsusele tutvustamiseks jõudmaks võimalikult paljude inimesteni.

Magistritöö teema valimisel oli määravaks asjaolu, et antud teemat ei ole Eestis avalike arhiivide seisukohalt varem käsitletud ja seetõttu puudub hetkel üldpilt avalike arhiivide kirjastustegevusest. Arhiivide kirjastustegevuse korraldamisega tegelevate üksuste esindajad on küll oma arhiivi tegevusest sealhulgas ka teadus- ja publitseerimistegevusest artikleid kirjutanud, aga üldkogumit iseloomustav käsitlus avalike arhiivide kirjastustegevuse kohta siiski puudub. Käesolev uurimistöö selgitab välja avalike arhiivide kirjastatud publikatsioonide kogumi, iseloomustab seda ja käsitleb arhiivide kirjastamisprotsessi korraldust. Arhiivide sisu publitseerimine digiteeritud kujul on arhiivide kirjastustegevuse üks osa, mida üldiselt rohkem kajastatakse. Käesolevas magistritöös on uurimisobjektiks arhiivide kirjastustegevuse traditsioonilised publikatsioonid – monograafiad, artiklikogumikud, allikapublikatsioonid jne nii paberil kui ka elektroonilises vormis.

Magistritöö eesmärk on kaardistada avalike arhiivide kirjastustegevust Eestis ning selgitada välja arhiivide poolt aastatel 1991–2016 kirjastatud publikatsioonid, nende tüpoloogia ja maht ning iseloomustada arhiivide kirjastustegevuse töökorraldust.

Püstitatud eesmärgi täitmiseks otsitakse uurimistöös vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

- Millises mahus ja kui tihti arhiivid kirjastavad?

- Mis laadi, tüüpi ja liiki väljaandeid arhiivid kirjastavad?
- Mis keeles publikatsioone kirjastatakse ja kes on arhiivide poolt kirjastatavate publikatsioonide autorid?
- Milline on arhiivide publitseerimise töökorraldus?

Uurimisstrateegia koosneb kombineeritult kvantitatiivsest (andmekogu statistiline analüüs) ja kvalitatiivsest (intervjuude analüüs narratiivina) lähenemisest.

Analüüsitava andmete allikana kasutati Eesti Rahvusbibliograafia andmebaasi, raamatukogude ühist e-kataloogi ESTER, andmete täiendamiseks ka arhiivide veebisaitide ja kirjastamisega rohkem tegelenud arhiivide esindajatega läbiviidud intervjuusid.

Uurimistööst on teadlikult välja jäetud välismaal loodud ja tegutsevad eesti arhiivid, et keskenduda Eesti avalike arhiivide kirjastustegevuse kaardistamisele.

Magistritöö koosneb lühendite loetelust, sissejuhatusest, sisuosast, kokkuvõttest, ingliskeelsest lühikokkuvõttest, viiteallikatest ja lisadest. Sisuosa jaguneb kolmeks peatükiks, mille all on alapeatükid. Esimeses peatükis avatakse uurimiskirjanduse kogumise tööprotsess, määratletakse olulisemad mõisted ja arhiivide kui mäluasutuste peamised funktsioonid, antakse ülevaade eesti rahvusliku arhiivinduse ajaloolisest taustast ning tuuakse esile arhiivide kirjastustegevuse teemal käsitletud materjale Eestis ja mujal maailmas. Teises peatükis avatakse andmekogu koostamise töökäik, valimi moodustamine ja intervjuude läbiviimise tööprotsess ning kolmandas peatükis esitatakse koostatud andmekogu statistilise andmeanalüüsi tulemused ja läbiviidud intervjuudest kogutud andmete analüüsi tulemused narratiivina.

1 TEOREETILINE RAAMISTIK

Käesolevas peatükis avatakse uurimiskirjanduse kogumise ja sellest ülevaate saamise protsess, määratletakse uurimistöö olulisemad mõisted ja arhiivide kui mäluasutuste peamised funktsioonid koos eesti rahvusliku arhiivinduse ajaloolise taustaga ja analüüsitakse arhiivide kirjastustegevust käsitletud materjale Eestis ja mujal maailmas. Uurimiskirjanduse ülevaate allikateks on varasemad uurimistööd, teadusartiklid, õigusaktid, seadused, ajakirjanduslikud artiklid ja erinevate riikide rahvus- või riigiarhiivide veebilehed.

Uurimiskirjanduse kogumiseks ja relevantsete materjalide leidmiseks on kasutatud e-kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE, e-teadusraamatukogu ETERA, Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiivi DIGAR ja Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu e-andmebaasi Discovery, kus viidi läbi esmane üldine otsing ning kaerialainfobaasi EBSCOhost, Sage Journals Online. Veel on kasutatud uurimiskirjanduse ülevaate koostamiseks materjalide leidmisel Tartu Ülikooli repositooriumi DSpace ning tutvutud on ka Google Scholaris ja Google'is leiduva infoga, neist viimases võib aga leida retsenseerimata materjale, mille suhtes tuleb teadustöö kirjutamisel ettevaatlik olla.

Andmekogudest materjalide leidmiseks koostati märksõnastik. Märksõnastiku koostamisel oli abiks Eesti Märksõnastik (EMS), mis sisaldab märksõnu, mida kasutatakse e-kataloogis ESTER, Eesti artiklite andmebaasis ISE, rahvusbibliograafia andmebaasis ERB, mis kõik olid uurimistöö jaoks materjali leidmisel kasutusel, seega oli oluline kasutada kindlaid andmebaasides kasutatavaid märksõnu. EMS annab ka ingliskeelsed vasted märksõnadele, mida kasutati kirjanduse otsimisel võõrkeelsetest andmebaasidest.

Uurimiskirjanduse otsingul andmebaasidest kasutati järgmisi märksõnu ja nende ingliskeelseid vasteid: rahvusarhiivid – *national archives*, riigiarhiivid – *state archives*, linnaarhiivid – *city/town/urban archives*, mäluasutused – *memory institutions*, kirjastamine – *publishing*, kirjastused – *publishing houses*. Täpsemate vastete saamiseks kasutati võõrkeelsetes andmebaasides ka fraasiotsinguid nagu näiteks „*archive as publisher*“, „*archives publishing*“ „*published by archives*“.

Otsistrateegiana kasutati enamasti liitotsingut, kus päringu esitamiseks kasutatakse mitut otsilahtrit. Tulemuste hulga laiendamiseks või piiramiseks kasutati otsinguoperaatoreid „ja“ ning „või“.

Nagu selgus uurimiskirjanduse otsingust ei ole magistritöö uurimisobjekti ehk arhiivide kirjastustegevuse kohta töö autorile teadaolevalt põhjalikumaid uuringuid seni tehtud. Küll on aga mäluasutusi laiemalt võttes Eesti muuseumite kirjastustegevust käsitlenud oma magistritöös Liivi Tuuling ja Eesti raamatukogude kirjastustegevust on uurinud Heleen Karja.

Arhiivi mõiste, funktsioonide, ajaloo ja tulevikuvaadete lahti mõtestamiseks leiti relevantsete materjalidena õigusakte, teadusajakirjade artikleid, kultuuriajakirjade artikleid, raamatuid ja uurimistöid. Kuna otsingu tulemusel selgus, et arhiivide kirjastustegevust ei ole akadeemilise uuringuna käsitletud ka mujal maailmas ja relevantse kirjanduse otsing ei andnud olulisi tulemusi, tuli kasutada arhiivide senisest kirjastustegevusest ülevaate saamiseks erinevate riikide rahvusarhiivide ja riigiarhiivide kodulehekülgedel leitavat infot.

1.1 Arhiivi mõiste ja funktsioonid

Kuna arhiivieeskirja (2011) kohaselt on arhiiv asutuse või isiku dokumentide terviklik kogum, siis saame arhiivi kui kirjastaja all rääkida avalikust arhiivist või mäluasutusest. Käesolevas uurimistöös keskendutakse Eesti avalikele arhiividele, kus põhitegevuse haruna on esindatud ka kirjastamine.

Avalik arhiiv on arhiiviasutus Rahvusarhiivi ja kohaliku omavalitsuse arhiivi tähenduses (Arhiivieeskiri, 2011). Rahvusarhiiv on Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas olev valitsusasutus, mille põhiülesanne on asutuse või isiku poolt avaliku ülesande täitmise käigus loodud või saadud dokumentide hindamine, arhivaalide kogumine ja säilitamine ning neile juurdepääsu võimaldamine ja nende kasutamise korraldamine (Arhiiviseadus, 2011).

Arhiivide peaesmärk ei ole ainult arhivaalide kogumine, arhiveerimine ja kättesaadavaks tegemine avalike või eraisikute huvide rahuldamiseks, vaid ka nende säilitamine ja vajadusel konserveerimine, et tagada hinnalise teabe ja kultuuripärandi kauaaegne püsimine (Rahvusvahelise Arhiivinõukogu (ICA) parasvöötme säilituskomitee (CPTe 2002–2006), 2011)

Kuna arhiivi võib määratleda mäluasutusena ja uurimistöö jaoks materjali otsimisel kasutati ka otsisõna „mäluasutus“, siis tuleb siinkohal lahti mõtestada ka see termin. Mäluasutus on raamatukogusõnastiku järgi teabeasutus, mis eelkõige tegeleb info kogumise, säilitamise, töötlemise ja vahendamisega; mäluasutused on raamatukogud, arhiivid, muuseumid (Raamatukogusõnastik, 2008).

Arhiivid on dokumentaalne kõrvalsaadus inimeste tegevusest, mida säilitatakse nende pikaajalise väärtuse pärast. Eraisikute ja organisatsioonide poolt nende tegevuse käigus loodud dokumendid annavad võimaluse tulevastel põlvedel vaadata minevikku. Dokumente võib olla erinevates formaatides: kirjalikud dokumendid paber kandjal, fotod, filmid, helid, digitaalsed dokumendid. Arhiive võivad pidada avalikud organisatsioonid ja individuaalsed isikud üle maailma (ICA, 2016).

Tuginedes Rahvusarhiivi veebilehele on Rahvusarhiivi peamised ülesanded koguda ühiskonnale olulist dokumenteeritud teavet; pakkuda kogude võimalikult laia kasutamist; hoida kogusid heades säilitustingimustes; juhendada asutusi dokumentide haldamisel ja hoidmisel; osaleda riigi elektroonilise dokumendihalduse arendamisel ja võtta vastu digitaalarhivaale.

Rahvusarhiivi kogud hõlmavad:

- 8,8 miljonit arhivaali (vanim 1240. aastast)
- enam kui 15 miljonit digitaalkujutist veebis (ca 1,5% kogudest, ca 180 000 paberalusel säilikut)
- 9,5 miljonit meetrit filmijäädvustusi (vanimad 1908. aastast)
- enam kui pool miljonit fotot (vanimad 19. sajandist)
- enam kui 100 000 kaarti (vanim 17. sajandi esimesest poolest)
- teadaolevalt 2200 pitsarit

- ca 1500 pärgamentdokumenti (Rahvusarhiiv, 2017).

Lisaks põhiülesannetele tegeleb Rahvusarhiiv arhiiviseaduse kohaselt ka arhiivinduslike teadusuuringute ja publitseerimisega.

Eesti ajaloolane ja riigiarhivaar Priit Pirsko (2010) kirjutab ajalookultuuri ajakirjas Tuna oma mõtetest arhiivide ja arhivaaride tuleviku kohta, kuidas arhiivide tegevus muutub kiiresti arenevas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia maailmas. „Nii arhiividokumendid kui ka vanemad raamatud kolivad Internetti. Nii arhiivide kui ka raamatukogude ees seisab küsimus, kuidas koguda digitaalset informatsiooni? Me mõlemad peame hakkama saama bittide ja näkside säilitamisega. Arhivaarid ei peaks neid või ka ükskõik milliseid teistsuguseid tulevikustsenaariume käsitlema ohu või probleemina. Vastupidi, tulevikus ootavad meid ainult võimalused ja väljakutsed.“ (Pirsko, 2010).

Luuletaja ja ühiskonnategelane Hando Runnel (2010) kirjutab ajakirjas Tuna trükitud essees arhiivis hoitava ajaloopärandi väärtustest ja selle kasutamise võimalustest. „Arhiiv aitab, kõigest hoolimata, ainuüksi ja ikkagi värskendada, julgustada, õiendada, õgvendada, häälestada või ümber häälestada meie ühist ajaloomälu. On hakatud otsima oma eellasi, sugulasi, hõimlasi ja neid koos endaga suurde avarasse ajalukku asetama“ (Runnel, 2010). Oma juurte ja tausta uurimine on muutunud populaarsemaks ning Rahvusarhiivi püsikasutajate üldarv on viimase viie aasta jooksul Interneti tõttu vähemalt kümnekordistunud, väitis riigiarhivaar Priit Pirsko 2010. aastal antud intervjuus, mida kajastab Eesti kultuurileht Sirp.

Riist- ja tarkavara kiire vananemise tõttu pole võimalik loota digitaalsete andmete iseeneslikule säilimisele kauem kui 10–15 aastat. Seda on paberiga võrreldes oluliselt vähem. 1990. keskpaiku alanud ja praegu endiselt kestev tehnoloogiline areng mõjutab otseselt arhiivide tööd. Infokäitlus muutub lähiaastail peamiselt digitaalseks ning sellega kaasnev säilitusrisk tuleb arhiivis maandada. Infoedastuse ajalugu tõestab, et iga järgmine samm on tulnud pigem eelmise kõrvale ja mitte asemele (Pirsko, 2010).

Infoühiskonna kiirest arengust tingitud väljakutsed, kus organisatsioonid peavad konkurentsisis püsimiseks olema kogu aeg nähtaval ja kättesaadavad, mõjutab ka arhiivide tööd. Arhiivi koguneb aastakümnete jooksul hulgaliselt dokumenteeritud

mälu, mis võib pakkuda huvi uurijatele, asjast huvitatutele ja tehingute või toimingute tõestusväärtust otsivatele inimestele. Arvestades dokumentidele seatud kasutus- ja ligipääsupiiranguid saavad arhiivid oma kollektsioonide tutvustamiseks ja arhivaalidele ligipääsu tagamiseks korraldada reklaame, kampaaniaid ning kirjastada publikatsioone.

1.2 Eesti rahvusliku arhiivinduse ajalugu

Eesti rahvusliku arhiivisüsteemi rajamise algus jääb esimese Eesti Vabariigi päevile. Eeltöö süsteemse arhiivinduse loomiseks tegi dr. Arno Raphael Cederberg Soomest, kes kutsuti Tartu ülikooli Põhjamaade ajaloo professoriks. Ametlikult Haridusministeeriumi poolt kokku kutsutult, kuid professor Cederbergi eeltööde tulemusel tuli 3. märtsil 1920. aastal kokku esimene arhiivikomisjon (Liiv, 1936). Seda tähtpäeva peetakse tänapäeval Eesti rahvusliku arhiivisüsteemi sünniajaks. Arhiivikomisjoni otsusel loodi ajalooliselt oluliste asutuste dokumentide hoiukohana Tartus asuv ajalooarhiiv ja tegutsevate asutuste dokumentide haldajana riigiarhiiv Tallinnas (Rahvusarhiiv, 2017). 1921. aasta septembris lõpetas ajutise iseloomuga arhiivikomisjon oma tegevuse ja asemele loodi arhiivinõukogu, mille põhimäärus võeti Riigikogu poolt vastu 29. septembril 1922. Selle järgi oli arhiivinõukogu arhiivinduse alal Eesti Vabariigis kõrgem nõuandev instants (Liiv, 1936).

1935. aastal võeti vastu Eesti esimene arhiiviseadus, mis oli tol ajal Läänemere regioonis haruldus. Soome esimene arhiiviseadus pärineb 1939. aastast, Rootsi oma 1950. aastatest ning Läti ja Leedu ei jõudnud sõjaeelseil aastail veel arhiivindust seaduse tasemel reguleerida (Pirsko, 2010).

Rahvusarhiivi nõunik Birgit Kibal (1999) kirjutab Eesti Ajalooarhiivi Toimetistes toodud artiklis esimese arhiiviseaduse loomisest. Seadus on kindlate piiride seadjaks ja õiguse tagajaks igas valdkonnas. Seaduse ülesandeks on probleemsete olukordade lahendamisele õigusliku suuna andmine ehk õigusliku aluse loomine teooria kaudu. Teooria tuleb aga siduda praktikaga, mis on oluline ka arhiivinduses. Seetõttu võib 1935. aastal kehtima hakanud arhiiviseadust õigusega nimetada suurimaks saavutuseks Teise maailmasõja eelses Eesti riiklikus arhiivinduses.

Seadus, mis täpselt määratleks arhiivide funktsioneerimise korra, on vajalik mitte üksnes kitsale (arhiivi)kildkonnale, vaid ühiskonnale tervikuna, mille identiteedi kandjaks on eeskätt arhiivid (Kibal, 1999).

Nõukogude Liidus arhiiviseadust ei olnud. Sovetiseerimise algusaastail muudeti kodumaine arhiivindus repressiivorganite tööriistaks ja algas sõjajärgse arhivaaride kaadri järkjärguline väljavahetamine. See on Eesti arhiivinduse süngem periood, mis kestis aastast 1940 kuni 1950. aastate keskpaigani (Pirsko, 2010).

Nõukogude võimu ajal jätkasid arhiivid tööd ning arhiivide juhtimine käis Moskvas allunud Arhiivide Peavalitsuse kaudu. 1990. aastatel taastati arhiivide iseseisev majandamine ning 1998. aastal kinnitatud arhiiviseaduse alusel alustas 1999. aasta 1. jaanuarist tegevust rahvusarhiiv (Rahvusarhiiv, 2017). Tänapäevaks on Rahvusarhiivil üksused Tallinnas, Tartus, Rakveres ja Valgas. Rahvusarhiivi süsteemi kuuluvad filmiarhiiv, digitaalarhiiv ja kõik avalikud Eesti arhiivid. Eraldiseivad avalikud arhiivid on Tallinna Linnaarhiiv ja Narva Linnaarhiiv, mis vastavalt oma põhimäärusele koguvad ja säilitavad oma linna asutuste arhivaale ja muid olulise ajaloolise väärtusega arhivaale ning tagavad nendele juurdepääsu ja kasutamise. Ühtlasi tegelevad linnaarhiivid ka teadusliku uurimise korraldamisega, sh eelkõige linnaarhiivis säilitatavate arhivaalide ja neil põhinevate teaduslike uurimuste avaldamisega (Tallinna Linnaarhiivi põhimäärus, 2012).

Tuginedes Eesti Rahvusbibliograafia (ERB) andmetele, pärineb esimene arhiivi publikatsioon Eestis aastast 1925, selleks on Eduard Dieckhoffi koostatud „Lühikesed andmed Narva linna ajaloost / Kurzer Abriss der Geschichte Narvas / Краткие исторические сведения о гор. Нарве“, mille tekst oli paralleelselt eesti, saksa ja vene keeles ja mille kirjastajaks oli Narva Linnaarhiiv. Sellele järgnes Tallinna Linnaarhiivi poolt aastal 1926 publitseeritud Gotthard Hansen'i „Tallinna linna arhiivi kataloog. III jagu, Ürikute registrid ja registrid / Katalog des Revaler Stadtarchivs. III Abteilung“, mille koostajaks oli Paul Johansen. Tegu oli teise täiendatud trükiga, mis algselt ilmus pealkirja all „Katalog des Revaler Stadtarchivs“ aastal 1896, aga mille kirjastaja andmed puuduvad.

Otto Liivi (1936) toimetatud „Arhiivinduse käsiraamatus II“ on ära toodud Eesti esimese arhiiviseaduse (1935) tekst, kus riigi keskarhiivis asuvate arhivaalide alal hoidmine, korraldamine, ametiasutustele, erandüetele ja teaduslikule uurimisele kättesaadavaks tegemine ning publikatsioonide avaldamine on Riigi keskarhiivi ülesanne ning omavalitsuste arhiivid võivad avaldada publikatsioone võimaluse korral. Praegu kehtiva arhiiviseaduse järgi tegeleb arhiivinduslike teadusuuringute ja publitseerimisega Rahvusarhiiv. Samuti on Tallinna Linnaarhiivi ja Narva Linnaarhiivi põhimääruses kirjas, et mainitud linnaarhiivide ülesanne on ka oma linna ajaloo teadusliku uurimise korraldamine, sh eelkõige linnaarhiivis säilitatavate arhivaalide ja neil põhinevate teaduslike uurimuste avaldamine. Tulenevalt nii Eesti esimeses arhiiviseaduses kui ka praegu kehtivas arhiiviseaduses ära toodud punktist, mis käsitleb arhiivide publitseerimist, oli arhiivide publitseerimistegevus aktuaalne 20. sajandi esimeses pooles ja on seda ka praegu.

1.3 Arhiivide kirjastustegevuse käsitlemine Eestis

Publitseerimistööst Eesti Ajalooarhiivis on ülevaate andnud 1998. aasta Tuna esimeses numbris ajaloolane Enn Küng. Ajalooarhiiv on tegelenud arhiiviainese publitseerimisega nii sõjaeelsetel, 1930ndatel aastatel, kui ka sõjajärgsetel aastatel. Kui varasemal perioodil oli publitseerimise pearõhk arhiivikollektsioonide kättesaadavaks tegemisel ülevaadete, kataloogide ja abimaterjalide avaldamise kaudu, siis hilisemal, peale sõjaaegsel perioodil, oli tähelepanu suunatud arhiivimaterjalide avaldamisele ja teemaülevaadetele (Küng, 1998).

Küngi sõnul on ajalooarhiivi kirjastustegevus üles ehitatud kolmele põhilisele tegevusvaldkonnale: arhiividokumentide ja ürikute publitseerimine ning nende laiemale lugejaskonnale kättesaadavaks tegemine; teatmekirjanduse koostamine, mille abil saab hõlbustada arhiiviallikate leidmist ja kasutamist ning teaduskirjanduse publitseerimine.

2001. aasta Tuna esimeses numbris on Enn Küngi poolt jätk ülevaatele Ajalooarhiivi publikatsioonidest, kus ta tõstab esile ka mõned auhinnatud uurimistööd. 1999. aastal avaldatud Margus Laidre uurimistöö „Üks hä tru ja õige sullane. Elust Rootsi sõjaväes Eesti- ja Liivimaal 1654-1700“ kuulutati parimaks

1999. aastal ilmunud eestikeelseks ajalooraamatuks. Varasemalt on sama konkursi võitnud samuti Ajalooarhiivi kirjastatud Jaanus Arukaevu ja Ea Janseni koostatud artiklikogumik „Seltsid ja ühiskonna muutumine. Talupojaühiskonnast rahvusriigini“ aastal 1996 ja Tõnu Tannbergi dissertatsioon „Maakaitseväekohustus Balti kubermangudes 19. sajandi esimesel poolel (1806-1856)“ 1997. aastal (Küng, 2001).

Tallinna Linnaarhiiv publitseerimistegevusest on kirjutanud Lea Kõiv Tuna 2001. aasta esimeses numbris. Kui nõukogudeaegsel Tallinna arhiivil trükiste avaldamise võimalused puudusid, siis 1990. aastate algul, mil järk-järgult taastati arhiivi staatus omavalitsusarhiivina, alustati taas iseseisva publitseerimistööga. Tallinna Linnaarhiivi esimene sõjajärgne päris omal vastutusel valminud publikatsioon, Tiina Kala koostatud „Tallinna dominiiklased. Kloostrimõtisklused“ ilmus 1993. aastal (Kõiv, 2001).

Rahvusarhiivi teadus- ja publitseerimistegevusest on ülevaate avaldanud Tõnu Tannberg. Oma artiklis kirjeldab ta Rahvusarhiivi, seal hulgas teadus- ja publitseerimisosakonna institutsionaalset raamistikku. „Arhiiviseaduse vastuvõtmisega (1998), rahvusarhiivi moodustamisega ja selle põhimääruse kinnitamisega (1999) sai teadus- ja publitseerimistegevusest arhiivide üks seadusega ettenähtud põhilisi tegevusvaldkondi“ (Tannberg, 2010). Nii on see endiselt ka praegu kehtivas Arhiiviseaduses ja Rahvusarhiivi põhimääruses, mis on vastu võetud 2011. aastal. Samas artiklis kirjutab Tannberg ka Rahvusarhiivi allikate ja uurimuste publitseerimisest, teadusperioodikast, projektipõhisest teadusest ja teaduskonverentside korraldamisest.

Muuseumite kui mäluasutuste kirjastustegevust on uurinud Liivi Tuuling, kes leidis oma magistritöös „Muuseumite kirjastustegevus Eestis 2011–2015“, et muuseumi kirjastustegevust peetakse väga oluliseks muuseumi eesmärkide täitmise viisiks, mille käigus jäävad ka teaviku õigused muuseumile. Väljaantavad teavikud avavad muuseumi kogusid kasutajatele, samuti on endiselt oluline roll rahva harimisel, lisandunud on muuseumi imidži kujundamise eesmärk (Tuuling, 2016).

Mäluasutusena klassifitseeruvad ka raamatukogud, mille kirjastustegevust on oma magistritöös „Eesti raamatukogud kui kirjastajad aastatel 2000–2015“ käsitletud

Heleen Karja. Tuginedes oma uurimistöö tulemustele väidab ta, et Eestis oli aastatel 2000–2015 ainult üks raamatukogu (Eesti Rahvusraamatukogu), kes oli sihipäraselt organiseerinud oma kirjastustegevust ning tegutses kindlate eesmärkide nimel ning järjepidevalt. Ülikooliraamatukogud ei tegelenud kirjastamisega planeeritult, lühiajaliselt publitseeriti elektrooniliselt dissertatsioonid. Rahvaraamatukogud on osalenud pigem üksikutes kirjastustegevust hõlmavates projektides, publitseerinud oma raamatukogude ajalugu või koduloolisi materjale. Mõningatel juhtudel on välja antud ka ilukirjanduslikke teoseid (Karja, 2016).

1.4 Arhiivide kirjastustegevuse käsitlemine mujal maailmas

Erinevates raamatukogu andmebaasides arhiivide kirjastustegevuse kohta otsingu läbiviimisel tuli tõdeda, et antud konkreetse teema kohta on akadeemilist materjali leida vähe. Laiendades otsingut mäluasutustega, kuhu kuuluvad lisaks arhiividele ka muuseumid ja raamatukogud, on materjali leida mõnevõrra rohkem. Arhiivide sisu publitseerimine digiteeritud kujul, andmebaasidena või muus vormis on arhiivide kirjastustegevuse üks tahke, mida mõnevõrra rohkem kajastatakse. Käesoleva magistr töö uurimisobjektiks on aga arhiivide poolt kirjastatavad traditsioonilised publikatsioonid (monograafiad, artiklikogumikud jm) nii paberil kui ka elektroonilise teavikuna või võrguteavikuna.

Arhiivide kohta materjali otsides tuli tõdeda, et pigem on käsitletud teemasid arhiivide tuleviku kohta, vaadeldes arhiive tänapäevases veebikeskses digitaliseerimise ühiskonnas. Näiteks Jennie Hill (2011) möönab, et arhiivid liiguvad ametikesksest rutiinist rohkem eneseteadliku ja avatud maine suunas, mis on aga arhiividele ja arhivaaridele suurem professionaalne väljakutse. Peamine teema tema käsitluses on arhiivide arengu postmodernistlik lähenemine, kus ei ole ühte absoluutset tõe vaid kõik sõltub kontekstist.

Olulise tähtsusega arhiivide arengusuundades on kiire tehnoloogiline areng ja suurenenud avalik huvi arhiivides leiduva ajaloolise ja geneoloogilise teabe vastu. Ühtlasi on fookuses ka arhiivide koht dokumendi- ja infohalduses (Hill, 2011).

Brasiilia infoteadlane Maria José Vicentini Jorente (2011) käsitleb samuti arhiivides leiduva informatsiooni avaldamist uues vaates, mis on pigem digitaalne ja veebipõhine. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ja veebikeskkondade kasutamine info kättesaamiseks, loomiseks ja töötlemiseks on toetanud uute sotsiaalkultuuriliste mudelite tekkimist ühendades teksti, pildi ja audio esitamise võimalusi (Jorente, 2011). Oma artiklis analüüsib Jorente Ameerika Ühendriikide Rahvusarhiivi digitaalhoidla näitel kultuuripärandi digitaalset avaldamist veebikeskkonnas. See on kompleksne süsteem informatsiooni otsimise võimalustest pakkudes esteetilist aspekti ja suurendades kasutajate tunnetuslikku keskkonna kasutuskogemust. Digitaalhoidla on kooslus juhenditest ja interaktiivsest kataloogist. Arhiivi poolt avaldatava info disain on mõeldud teabele ligipääsu hõlbustamiseks. Dokumendid on organiseeritud dünaamiliselt mitte kronoloogiliselt, nad ei ole jagatud fondidesse või kindlatesse kategooriatesse vaid on tarkvara poolt leitavad varem indekseeritud või lingitud andmete kaudu. Tarkvara loob informatsiooni disaini ja dokumentide sisu vaated, mida võib arvestada kui uut paradigma infoteadustes, mis on sõltumatu füüsilisest ruumist ja institutsioonidest. Küberruumi interaktiivsus kasutaja ja keskkonna poolt pakutud sisudisaini vahel pakub koostööd ja teadmiste vahetamise võimalusi globaalselt. Jorente leiab, et selline avalik ligipääs arhiivi dokumentidele läbi veebikeskkonna annab uue dünaamilise vaate maailma ja tema väärtuste tajumiseks.

Arhiivid on traditsiooniliselt tegelenud ajaloopärandi ja dokumentide kollektsioonidega arhiivifondides, mille põhimõtted ei ole aja jooksul palju muutunud. Varasemalt on arhiivikogud olnud üldiselt professionaalsete uurijate pärusmaa. IKT kiire areng on toonud kaasa olulise muudatuse arhiivikogude kasutamise osas. Suur osa arhiivikogusid on digitaliseeritud ja avalikult kättesaadavad kõigile huvitatutele. Enam ei ole arhiivides hoitav ajaloo- ja kultuuripärand ainult professionaalsete uurijate päralt.

Arhiivide tuleviku väljavaateid läbi raamatukoguhoidjate, arhivaaride ja digitaalhumanitaaria teadlaste vaadete on käsitlenud Tanya Clement, Wendy Hagenmaier ja Jennie Levine Knies (2013). Nemad leiavad, et arhiivide, raamatukogude ja ülikoolide koostöö akadeemilise sisu toimetamisel ja kirjastamisel on seni olnud olulisel kohal, mis on aga arenevas IKT ühiskonnas

muutmas oma tähendust ja ulatust. Akadeemilisel tööl arhiivides on pikad traditsioonid. Ameerika Ühendriikides anti autasusid arhiividele ja raamatukogudele arhiividokumentide selgitustega publikatsioonide eest juba 1964. aastal (Clement, Hagenmayer, & Knies, 2013).

Clement jt järeldasid oma artiklis, et arhiivide, raamatukogude ja teadlaste töös on areneva tehnoloogia taustal seosed hägustumas ja tõid välja kolm peamist valdkonda, kus nähakse koostööl tulevikku. Esiteks on selge nõudlus keskse digitaalsete ressursside hoidla järgi, mis on avatud, valdkondade vaheline ja mis toetab institutsioonide vahelisi projekte. Teiseks kõik intervjuus osalenud praktikud tõid välja, et on siiski jätkuv vajadus suuremate ja väiksemate andmekogude ja teadusprojektide kirjastamiseks raamatukogude ja arhiivide poolt. Kolmandaks on oluline, et avaldatavad tööd läbiksid eksperthinnangu tagamaks nende teadusliku väärtuse kasutajatele. Artikli autorid leiavad, et tuleviku arhiivi põhieesmärgiks on läbimõeldud tegutsemine läbi kogu protsessi, mis hõlmab ajaloo- ja kultuuripärandi säilitamist, haldamist ja kogudes leiduvate pärandväärtuste põhjal tehtud loometöö avaldamist.

Käesoleva uurimistöö autor on arvamusel, et kultuuripärandi säilitamine tulevastele põlvetele on oluline ja selle avaldamine ja publitseerimine toob info tavakasutajale lähemale ning annab võimaluse arhiivides peituvat ajaloolist ja kultuurilist teabega tutvumiseks kõigile, mitte ainult oma ala professionaalidele.

California Ülikool Berkeley (*University of California, Berkeley*) raamatukoguteadlane Erik T. Mitchell (2013) arutleb oma artiklis selle üle, kas olukorras, kus kogu maailm avaldab oma andmeid HTMLi kujul, on üldse mõtet mäluasutustel (raamatukogud, arhiivid ja muuseumid) tegeleda kirjastamisega ja avaldada andmeid muul moel. Paljud linkandmete (*linked data*) toetajad peavad algandmetele ligipääsu tagamist HTML-kujul oluliseks sammuks andmete avaldamisel. Linkandmete avaldamine HTML-kujul teenib oma eesmärgi, sest võimaldab laiemal kasutajaskonnal andmetele ligipääsu. Otsingumootorid kasutavad linkandmeid kontekstipõhisel otsingul ja sotsiaalmeedia lehed võimaldavad andmete jagamist (Mitchell, 2013). Mitchell leiab, et oleks vaja läbi viia täiendavad analüüsid selgitamaks välja linkandmete kujul avaldatud algandmete kasutamise piisavus ja sobivus raamatukogudele, arhiividele ja

muuseumitele, kuid selge on see, et need andmemudelid annavad täiendavat väärtust avalikele infosüsteemidele.

Austraalia Rahvusarhiiv (*National Archives of Australia*) on viimase kuuekümne aasta jooksul välja andnud hulgaliselt mitmesuguseid juhendeid ja juhiseid. Austraalia arhiivindusteadlane Michael Piggott analüüsis aastate jooksul Austraalia Rahvusarhiivi poolt välja antud juhendeid ja uuris, kas väljaantud juhendid teenivad oma eesmärki. Juhendeid on välja antud väga erinevatest teema valdkondadest. Arhiivijuhendid, mis võivad olla nii veebipõhised ehk *online* kui ka paber kandjal, on vahendid, mis aitavad uurijal leida vajalikku informatsiooni arhiivikogudest.

21. sajandil on siiski toimunud muutus arhiivijuhiste avaldamisel, suurel määral on mindud üle veebipõhiste juhiste, kuid siiski on mõned juhised endiselt nii veebist leitava pdf-failina kui ka trükitud kujul kättesaadavad (Piggott, 2012). Piggott leiab, et erinevatest arhiivijuhistest on uurijatele vajaliku info leidmisel kasu, kusjuures juhendite füüsiline olemasolu paber kandjal on kergemini kasutatav ja ülevaatlikum. Seetõttu on arusaadav, miks Austraalia Rahvusarhiiv jätkab juhendite avaldamist.

Ameerika Ühendriikide Rahvusarhiiv (*U.S. National Archives and Records Administration*, NARA) tegeleb arhiivimaterjalide publitseerimisega aastast 1941. Eesmärgiks on anda ülevaade arhiivis hoiul olevast pärandist ja aidata uurijatel oma mahukatest kogudest leida vajalikku infomaterjali.

Koos hästi teada ja tuntud dokumentidega nagu iseseisvusdeklaratsioon ja põhiseadus on NARAs hoiul miljardid tekstilised dokumendid, üle 5 miljoni kaardi ja arhitektuurilise joonise, üle 16 miljoni foto, 16 miljonit aerofotot, 92 000 filmi, 260 000 videot ja helisalvestist, 404 000 artefakti ja üle 8 miljardi elektroonilise dokumendi. Kõige selle kohta on avaldatud mitmeid publikatsioone, mis on uurijatele nende töös suureks abiks (National Archives and Records Administration, 2010).

Ameerika Ühendriikide Rahvusarhiivi veebilehel on ära toodud ka enam tellitud, ostetud või huvi äratanud publikatsioonide nimekiri, kus esimese kolme seas on publikatsioon sõjaväeteenistuse dokumentidest (*Military Service Records at the National Archives*), juhend genealoogia uurijale (*Guide to Genealogical Research*

in the National Archives) ja juhend tsiviildokumentidest rahvusarhiivis genealoogia uurijale (*Using Civilian Records for Genealogical Research in the National Archives Washington, DC, Area*). Kaheksandal kohal nimekirjas on rahvusarhiivi väljaanne, mis annab ülevaate ja valiknimekirja kõikidest publikatsioonidest, mis on arhiivi poolt välja antud ja mida on võimalik kas rahvusarhiivi veebilehelt tasuta alla laadida või tellida tasu eest (*Select List of Publications*). NARA andmetel on publikatsioonide valik laienenud ja kogused suurenenud just viimastel aastatel, milles on suur roll interneti laialdasel kasutamisel ja *online* kirjastamisel. Samuti on siin osa sellel, et mõned juhendid avaldatakse nii paberkandjal kui ka veebipõhiselt, mõned ainult paberkandjal ja mõned on kättesaadavad ainult veebist. Veel on publikatsioonide hulga kasvu edendanud tehnoloogia areng, erinevad rahastused ja avalikkusele kättesaadavaks tehtud kogude arv.

Järgnevalt mõned näited Rahvusvahelise Arhiivinõukogu Euroopa osakonna (*European Regional Branch of the International Council on Archives – EURBICA*) liikmesriikide rahvus- või riigiarhiivide kirjastustegevusest tuginedes nende veebilehtedele:

Austria Riigiarhiiv (*Austrian State Archives*) annab välja publikatsioone ajaloolaste ja arhivaaride uurimustöödest arhiivi kogudes leiduvate dokumentaalsete materjalide põhjal. Iga-aastane ajakiri „*Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs*“ (Austria Riigiarhiivi toimetised) on neist märkimisväärsim, mis ilmub regulaarselt alates aastast 1948 avaldades monograafiaid, ülevaateid arhiivi kogudest, konverentside ettekandeid jm. Veel avalatakse näituste katalooge ja mälestusväljaandeid (Austrian State Archives, 2008).

Armeenia Rahvusarhiiv (*National Archives of Armenia*) annab alates 1960. aastast välja infolehte „*Bulletin of Armenian Archives*“, kus kajastatakse Armeenia ajalugu arhiivides leiduvate materjalide põhjal. Ajakiri ilmub kaks korda aastas trükiarvuga 200 eksemplari ja see jagatakse tasuta autoritele, ajaloolastele, teadlastele ja teistele Armeenia ajaloost huvitatutele (National Archives of Armenia, 2017).

Belgia Riigiarhiivi (*State Archives of Belgium*) kirjastamispoliitika liigub elektroonilise publitseerimise suunas. Kaks peamist levikanalit on veebipood

(*webshop*) ja e-raamatud (*e-books*). Vanemaid kogusid digitaliseeritakse ja seeläbi tagatakse ka neile ligipääs interneti kaudu (State Archives of Belgium, 2017).

Bulgaaria Riigiarhiiv (*Republic of Bulgaria Archives State Agency*) annab välja nelja sarja: arhiivijuhendid, kus on toodud juhised, kogud ja kataloogid, et aidata uurijaid kogudes orienteerumisel; kogumikud Bulgaaria ajaloost; kogumikud Balkani ajaloost ja ajakiri Bulgaaria arhiivinduse teaduslikust ja meetoodilisest arengust (Republic of Bulgaria Archives State Agency, 2017).

Iiri Rahvusarhiiv (*National Archives of Ireland*) on avaldanud viimase kolmekümne aasta jooksul mitmeid raporteid, juhendeid, raamatuid, ja aastaraamatuid, millest osad ei ole enam paber kandjal saadaval, aga on kättesaadavad veebist või alla laetavad pdf-failina (National Archives of Ireland, 2017).

Sveitsi Föderaalarihiiv (*Swiss Federal Archives, SFA*) avaldab ajaloolistel dokumentidel põhinevaid uurimusi, brošüüre ja juhendeid arhiivi materjalide leidmise ja kasutamise kohta. Kõik publikatsioonid on kättesaadavad veebist (Swiss Federal Archives, 2017).

Šoti Rahvusarhiiv (*National Archives of Scotland*) on arhiivimaterjalide kohta uurimistöid avaldanud juba 19. sajandist alates, mistõttu ajaloo uurijatele, genealoogia huvilistele ja teistele huvitatutele pakutakse üsna laia valikut erinevaid väljaandeid. Šoti Rahvusarhiiv annab iga aasta välja ka aastaraamatu, kus on kokkuvõtted aasta saavutustest ja arenguplaanid tulevikuks (National Archives of Scotland, 2017).

Erinevate riikide rahvus- või riigiarhiivide veebilehtedel leiduva info põhjal võib öelda, et kirjastustegevus arhiivides on tavapärane. Publikatsioonide autoriteks on ajaloolased, teadlased ja arhivaarid, kes teevad uurimistöid arhiivi kogudes hoiustatud materjalide põhjal. Uurimistööd publitseeritakse, et tõmmata enam tähelepanu arhiivikogudes leiduvatele huvitavatele materjalidele, tõsta inimeste teadlikkust arhiivikogude väärtusest ja võimaldada suuremale hulgal inimestele juurdepääsu infole ning äratada tähelepanu arhiivis hoiul olevale kultuuri- ja ajaloopärandile. Ühtlasi annavad paljud arhiivid välja juhendeid arhiivikogude kasutamise ja sealt info leidmise kohta. Põhjalikum ülevaade kirjastustegevusest ja kirjastatud materjalidest on Ameerika Ühendriikide Rahvusarhiivil, kus on välja

antud ka ülevaatlilik brošüür kirjastatud nimetustest (*Select List of Publications*) ja Austraalia Rahvusarhiivil. Austraalia Rahvusarhiivi poolt välja antud arhiivjuhendeid on analüüsinud ja selle kohta artikli „Austraalia Rahvusarhiiv ja arhiivjuhendid“ (*Archival Guides and the National Archives of Australia*) kirjutanud Michael Piggott. Paraku ei ole leida teaduslikke uurimistöid teemal miks, kuidas, kellele ja mis tüüpi publikatsioon arhiivid kirjastavad.

2 UURIMISTÖÖ METOODIKA

Uurimistöõ metoodika peatükis avatakse andmekogu koostamise töökäik, valimi moodustamine ja intervjuude läbiviimise protsess. Tulenevalt uurimistöõ eesmärgist ja püstitatud uurimisküsimustest on antud töö kaardistava iseloomuga uurimus, kus selgitatakse välja, millised on Eesti arhiivide valikud, otsused ja protsessid kirjastustegevusel, kirjastatud publikatsioonide hulk, keel ja tüpologia. Magistritöö uurimisobjektiks on Eesti avalikud arhiivid ja nende traditsioonilised publikatsioonid (monograafiad, artiklikogumikud jm) nii paberil kui ka elektroonilise või võrguteavikuna. Uurimistööst on teadlikult välja jäetud välismaal loodud ja tegutsevate eesti arhiivide publikatsioonid.

Uurimistöös on metodoloogiliselt kasutatud kombineerituna nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset lähenemist, mis teineteist täiendavad. Koostatud andmekogu analüüsiti statistiliselt, kusjuures andmekogu analüüsimisel on eraldi välja toodud statistilised andmed arhiivide poolt publitseeritud perioodikaväljaannete kohta. Intervjuude käigus kogutud andmeid analüüsiti narratiivina.

2.1 Andmekogu koostamine ja valim

Andmekogu koostamiseks ja bibliograafiliste andmete saamiseks viidi läbi otsing Eesti Rahvusbibliograafia (ERB) andmebaasis ja saadud andmete kontrolliks ja täiendamiseks ka raamatukogude ühiskataloogis e-kataloog ESTER.

ERBis registreeritakse Eestis kõigis keeltes ilmunud teavikud ja väljaspool Eestit eesti keeles ja Eesti autorite poolt ilmunud teavikud. Teavikud registreeritakse ERBis sundeksemplaride saabumisel, vanemaid teavikuid lisatakse andmebaasi järk-järgult tagantjärgi (Eesti Rahvusbibliograafia andmebaas, 2006). Siinkohal tuleb ära mainida, et alates 1. jaanuar 2017 hakkas seni kehtinud sundeksemplariseaduse asemel kehtima säilituseksemplari seadus, mille järgi loovutatakse kõik sundeksemplarid Rahvusraamatukokku, kes jagab need säilitajatele, kelleks on lisaks Rahvusraamatukogule Eesti Kirjandusmuuseumi

Arhiivraamatukogu, Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu ja Tartu Ülikooli Raamatukogu.

E-kataloog ESTER on suuremate raamatukogude ühiskataloog ja sisaldab kirjeid raamatute, perioodikaväljaannete, nootide, helisalvestiste, e-ressursside jms kohta. Kataloogis on andmed ka ülikoolide kolledžite ja erialaraamatukogudes leiduvate teavikute kohta (E-kataloog ESTER, 2016).

Andmekogu moodustamiseks viidi andmebaasis ERB läbi detailotsing märkides väljale „Kirjastaja“ *sisaldab* sõna „arhiiv“. Ajalise piiranguna määratleti otsing taasiseseisvunud Eesti alguse ajast aastani 2016 ehk täpsemalt 1991–2016 ning välja „Ilmumismaa“ valikust märgiti ära „Eesti“, kuna käesolev uurimistöö keskendub Eesti avalike arhiivide kirjastustegevuse kaardistamisele. Esialgseks tulemuseks saadi 198 nimetust, mis olid kirjastatud 18 asutuse poolt, mille nimes sisaldub sõna „arhiiv“. Andmeid arhiivide kirjastustegevuse kohta on ERBis alates aastast 1925. Võttes arvesse kõik Eesti arhiivide poolt kirjastatud nimetused alates esimesest märgitud kirjast aastal 1925, tuleb nimetusi kokku 290. Seega on 1925. aastast kuni 1990. aastani Eesti avalikud arhiivid ERBi andmetel kirjastanud kokku 92 nimetust. Saadud andmed ajavahemiku 1991–2016 kohta sorteeriti andmebaasis vaikimisi *autor-pealkiri* järgi, mille alusel hakati koostama andmekogu. Selleks kasutati ERBi statistika lehel otsimise võimalust kirjastaja järgi. Statistika annab ülevaate ERB andmebaasis sisalduvatest kirjetest, kus omavahel on kombineeritud kindel statistiline grupp, laadid ning ilmumisaastad (Eesti Rahvusbibliograafia andmebaas, 2006). ERBi statistika lehelt on võimalik koostatud tabeleid alla laadida Excel failina. Mitmed statistilised tabelid on vaikimisi koostatud, näiteks ilmumisaasta, riigi või keele järgi. Mõnel puhul on aga andmemahat nii suur, et soovitud statistilise ülevaate saamiseks tuleb soovitud kirjetega tabel ise koostada – nii oli ka kirjastaja andmetega – valides ja lisades soovitud nimetused nimekirja manuaalselt. Nimetuste valimiseks kontrolliti läbi kõigi liitotsinguga leitud sajaüheksakümne kaheksa nimetuse kirjastaja andmed ja lisati need üksikshaaval nimekirja kuna andmebaas ei võimaldanud otsisõna „arhiiv“ sisestamisel rippmenüüst valida sobivaid kirjeid. Saadud andmetega tabel laaditi alla ja salvestati MS Excel tabeltöötlusprogrammi failina.

Kuna andmestikku kogutud arhiivide seas esines asutusi, mis tegelikult ei ole tegevad avaliku arhiivina ja arhiivide erinevaid nimevorme, tuli andmeid korrastada ja mittesobivad nimetused eemaldada.

Arhiivide nimekirjast eemaldati järgmised nimetused kuna need olid välja antud asutuste poolt, mis ei tegutse avalike arhiividena:

- Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu – kuulub Eesti Kirjandusmuuseumi koosseisu, mis kogub, säilitab ja teeb avalikult kättesaadavaks rahvuslikku kultuuripärandit. Publitseerimisega tegeleb Eesti Kirjandusmuuseumi Teaduskirjastus.
- Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiiv – kuulub samuti Eesti Kirjandusmuuseumi koosseisu.
- TLÜ Eesti Pedagoogika Arhiivmuuseum – kuulub Tallinna Ülikooli koosseisu ja tegeleb haridus- ja koolilooliste ning pedagoogilise mõtte arengut käsitlevate materjalide kogumise ja säilitamisega.

Lisaks mainitud nimetustele eemaldati kirjastanud arhiivide nimekirjast levitajana märgitud arhiivid, kuna neid ei saa analüüsida publikatsioonide väljaandjatena. Levitajatena esines kaks nime: Eesti Filmiarhiiv (levitaja) ja Rahvusarhiiv (levitaja). Eesti Filmiarhiiv esines levitaja funktsioonis aastal 2014 videosalvestisega „Tallinn enne ja nüüd. II, 1945-1961“ DVD-l. Rahvusarhiiv esines levitaja funktsioonis kolme videosalvestisega DVD-l: „Laulev rahvas“, autor Paul Rummo, 2014. aastal; „Tscheka komissar Miroschtschenko“, režissöör Paul Sehnert, 2015. aastal ja „Eesti kino lävepakul 1926-1937“, režissöör Theodor Luts, 2016. aastal.

Arhiiviamet eksisteeris Eestis aastani 1996. Käesolevas uurimistöös valitud ajavahemikus publitseeris Arhiiviamet kaks raamatut, seega on arhiiviamet jäetud andmekogusse sisse.

ERBist saadud andmete kontrollimiseks ja täiendamiseks viidi läbi sarnane kirjastajatest arhiivide otsing e-kataloogis ESTER. Selleks sisestati liitosingu lehel lahtrisse *Kirjastus, koht, aasta* ükshaaval ERBist saadud kirjastanud arhiivide nimed, sama nimi märgiti ka lahtrisse *Kirjastus* ning piiritleti otsingut

aastavahemikuga 1991–2016. Nii saadi andmestikku lisaks 8 publikatsiooni, mis ERBis ei kajastunud.

Andmekogu korrastamisel arvestati aja jooksul tekkinud ja likvideeritud asutusi, asutuste muudetud nimetusi ja struktuurilist kuuluvust, selleks viidi ühise nime alla arhiivid, mille nimi oli ERBis märgitud erineva kirjaviisiga, näiteks Eesti Ajalooarhiiv, Eesti Ajaloo Arhiiv, Kirjastus Eesti Ajalooarhiiv ja Ajalooarhiiv märgiti andmekogusse normitud nime Rahvusarhiivi ajalooarhiiv alla ning Eesti Filmiarhiiv ja Filmiarhiiv normitud nime Rahvusarhiivi filmiarhiiv alla. Rahvusarhiiv, Eesti Rahvusarhiiv, Riigiarhiiv, Eesti Riigiarhiiv, Eesti Riigiarhiivi filiaal (Parteiarhiiv) märgiti andmekogus normitud nime Rahvusarhiiv alla. Kuna Riigiarhiiv on Rahvusarhiivi osa, mis kogub ja säilitab Eesti ajalugu käsitlevaid dokumente koondati Riigiarhiiv andmekogus Rahvusarhiivi alla. Parema ülevaate saamiseks Rahvusarhiivi osakondade ajalooarhiivi ja filmiarhiivi kirjastustegevusest analüüsiti neid ka eraldi, kuna need Rahvusarhiivi osakonnad on publitseerinud märkimisväärse arvu publikatsioone.

Andmekogu andmeid kontrolliti ja vajadusel täiendati ka arhiivide veebilehtedel olevate publikatsioonide nimekirjadega, kust selgus näiteks väljaandmisaasta erinevus Tallinna Linnaarhiivi pisisüükses, mis on ERBis ja ESTERis märgitud 1997, aga Tallinna Linnaarhiivi kodulehel on postkaardikomplekti „Laekast välja“ väljaandmisaastaks märgitud 1998. Andmekogusse jäi väljaandmisaasta vastavalt ERB ja ESTER andmetele ehk 1997.

Arhiivide veebilehtedel olevate publikatsioonide nimekirjade võrdlusel ERBi ja ESTERi andmetega selgus, et Rahvusarhiivi veebilehel olev publikatsioon „Eesti Ajalooarhiivi fondide loend“ on välja antud trükikojas Greif ning publikatsioonid „Eesti vapid ja lipud. 16. sajand – 1940“ ja „Eesti mõisad“ on välja antud kirjastuses Olion. Tallinna Linnaarhiivi veebilehel olevad publikatsioonid on välja antud trükikoja Ilo Print kaudu, nendeks on „Tallinna Mustpead. Mustpeade vennaskonna ajaloo ja varadest“; „Euroopa kirjakultuur hiliskeskajal õppetekstides. Tallinna dominiiklase David Sliperi taskuraamat“ ja „Tallinna Linnaarhiivi kogude loend“. Lisaks veel 2002. aastal ilmunud artiklikogumik „Bibliotheca Revaliensis ad D. Olai / Tallinna Oleviste raamatukogu / Revaler Bibliothek zu St. Olai“ on välja antud Eesti Akadeemilise Raamatukogu poolt, näitusekataloog „Eesti

vanimad raamatud Tallinnas : Die ältesten estnischen Bücher in Tallinn (Reval)“ on aastal 2000 välja antud Eesti Rahvusraamatukogu poolt ja „Pidustused keskaegse Liivimaa linnades 1350–1550“ 2. trükk on kirjastatud Eesti Keele Sihtasutuse poolt. Mainitud publikatsioonide kohta on ERBis märgitud kollektiivautorlus. Kuna nendesse publikatsioonidesse on arhiivid panustanud sisuliselt, aga kirjastatud on mujal, siis neid publikatsioone andmekogu analüüsi ei kaasatud.

Saadud andmekogu Excel faili esimesel töölehel on ERBist ja ESTERist saadud info põhjal andmed uuritud ajavahemikul kirjastanud arhiivide ja kirjastatud nimetuste kogustega, kus on iga arhiivi kohta välja toodud kirjastatud nimetuste arv ja publikatsioonide laad (raamat, perioodika, videosalvestis, multimeedia, pisitrükis). Andmete analüüsimiseks täiendati andmekogu lisades Excelisse eraldi töölehe iga arhiivi publikatsioonide kohta, et saaks arhiive eraldi vaadelda ja viimasele töölehele arhiivide andmed kokku, et saaks antud ajavahemikus kõikide kirjastatud arhiivide andmeid ühiselt analüüsida.

Arvestades magistritöö eesmärgi ja uurimisküsimustega sisestati kirjastatud teavikute analüüsimiseks Excelisse järgmised andmed:

- publikatsiooni pealkiri
- autor/koostaja
- kollektiivautorlus
- ilmumisaasta
- keel
- publikatsiooni laad
- andmekandja
- publikatsiooni tüüp
- UDK liigiindeks
- UDK sõnaline tähendus
- märkused.

Publikatsiooni laadi määratlemisel kasutati ERBis toodud laade: raamat, perioodika (ajakiri, ajaleht, jätkväljaanne), kaart, noot, videosalvestis, helisalvestis (muusikasalvestis, mittemuusikaline salvestis), pisitrükis, pilteavik, e-ressurss

(multimeedia/andmebaas/tarkvara), millest kogutud andmekogus esinesid raamat, ajakiri, ajaleht, jätkväljaanne, pisi-trükis, multimeedia ja videosalvestis.

Andmekogus esinevate laadide defineerimisel toetuti ERBis toodud laadide määratlusele arvestades ka Raamatukogusõnastiku (2008) definitsioone:

- raamat – trükitud, elektroonilised ja võrguväljaannetena ilmunud raamatud, brošüürid ning jätkväljaannetena avaldatud monograafiad sealhulgas punktkirjas teavikud.
- ajakiri – regulaarselt (vähemalt kaks korda aastas), ühesuguses kujunduses ja formaadis numbritena ilmuv perioodikaväljaanne;
- ajaleht - jadaväljaanne, mida avaldatakse kindlaksmääratud lühikeste intervallidega (tavaliselt iga päev, kord nädalas või kaks korda nädalas) ja milles käsitletakse üldist hetkehuvi pakkuvaid sündmusi ja teemasid;
- jätkväljaanne – nummerdatud annetena, kuid normimata ajavahemike järel ja määramata annete arvuga ilmuv väljaanne;
- pisi-trükis – mahult väikesed võis sisult ajutise tähtsusega infoväljaannete temaatilised ja laadipõhised kogumid, mis sisaldavad kavasid, kalendreid, laululehti, toote- ja ravimikatalooge, üksikute erialade õppeprogramme, telefoniraamatuid, asutusi/organisatsioone tutvustavaid väljaandeid, kliendilehti jne.
- multimeedia – heli, piltide, animatsiooni, video ja teksti põimimine ühte rakendusse.
- videosalvestis – kujutise (koos heliga või ilma) salvestis videolindil või videoplaadil. Videokassetid, DVD-d ja audiovisuaalsed teavikud sealhulgas teavikute lisana ilmunud videosalvestised.

Andmekandjana on ERBis publikatsioonid määratletud kui trükis, elektrooniline teavik ja võrguteavik, mis on antud uurimistöös defineeritud tuginedes Raamatukogusõnastikule (2008) järgmiselt:

- trükis – trükitehnika vahenditega valmistatud toode, nt raamat, ajakiri, ajaleht, kaart, noot vm;
- elektrooniline teavik – andmekogumi kujul arvutisüsteemi mällu salvestatud dokument;

- võrguteavik – arvutivõrgus, tavaliselt Internetis avaldatud elektrooniline väljaanne.

Publikatsiooni tüüp on lisatud andmekogu analüüsitavate andmeveergude hulka, et selgitada välja, mis tüüpi teatmikke on arhiivid valitud ajavahemikul kirjastanud. Publikatsiooni tüüp on määratletud ERBis ja ESTERis toodud märksõna kirjena. Andmekogus olevate nimetuste seas esineb järgmisi publikatsiooni tüüpe: allikapublikatsioon, artiklikogumik, bibliograafia, biograafia, dissertatsioon, dokumentaalfilm, juhend, konverentsikogumik, monograafia, mälestused, kataloog, näitusekataloog, plaanid (joonised), ringvaade, teatmik ja õppematerjal.

UDK (universaalne detsimaalklassifikatsioon) liigiindeksi põhjal andmete analüüsimiseks on andmekogu veerus välja toodud UDK liigiindeksi sõnaline tähendus. UDK võimaldab publikatsioone määratleda rahvusvahelise liigitussüsteemi järgi, milles kirjandus on rühmitatud teadusalade kaupa numbriliste indekse järgi. UDK peamised liigid on järgmised:

0 – Teadus ja teadmised. Organisatsioon. Arvutiteadus. Informatsioon. Dokumentatsioon. Raamatukogundus. Asutused. Publikatsioonid

1 – Filosoofia. Psühholoogia

2 – Religioon. Teoloogia

3 – Sotsiaalteadused

5 – Matemaatika. Loodusteadused

6 – Rakendusteadused. Arstiteadus. Tehnika

7 – Kunst. Meelelahutus. Sport

8 – Keel. Keeleteadus. Kirjandus

9 – Geograafia. Biograafiad. Ajalugu (Universal Decimal Classification, 2013).

Andmekogu koostati 2017. aasta veebruaris, lõplikuks suuruseks kujunes 4 kirjastanud arhiivi ja 181 kirjastatud publikatsiooni koos perioodikaväljaannetega (Lisa 5).

Andmekogu analüüsimiseks kasutati tabelitöötlusprogrammi Excel funktsioone sortimine ja filtreerimine veergude autor/koostaja, kollektiivautorlus, ilmumisaasta, keel, publikatsiooni laad, andmekandja, publikatsiooni tüüp, UDK liigiindeksi sõnaline tähendus, järgi ning moodustati andmete kirjeldamiseks graafikuid ja väljavõtteid tabelina. Statistilise andmeanalüüsi tulemused on toodud käesoleva uurimistö peatükis 3. Andmete analüüs toimus 2017. aasta märtsis.

Kirjastamisega tegelevaid avalikke arhiive on koostatud andmekogu põhjal neli: Arhiiviamet (eksisteeris aastani 1996); Narva Linnaarhiiv; Rahvusarhiiv ja tema osakonnad filmiarhiiv ja ajalooarhiiv ning Tallinna Linnaarhiiv. Kuna Arhiiviamet eksisteeris aastani 1996 ja Narva Linnaarhiiv oli vaadeldud ajavahemikus kirjastanud vaid kaks teavikut, siis intervjuud otsustati läbi viia Rahvusarhiivi ja Tallinna Linnaarhiivi esindajatega.

2.2 Intervjuude läbiviimine

Lisaks andmekogu statistilisele analüüsile viidi kahe uuritud ajavahemikul rohkem kirjastanud arhiivi esindajaga läbi struktureeritud intervjuud, mis võimaldas saada andmeid otse allikalt ja kirjeldada arhiivide kirjastustegevuse protsesse, mille kohta koostatud andmekogu infot ei anna nagu näiteks trükiarvud ja kirjastamisega seotud töökorraldus arhiivis.

Intervjuu on vestluse vorm andmete kogumiseks uurimisprobleemi lahendamise eesmärgil (Briggs, 1986). Intervjuu eelisenä võib välja tuua võimaluse andmete kogumist vastavalt olukorrale ja vastajale muuta (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2005). Struktureeritud intervjuu on standarditud vestlus, kus intervjuueerija esitab intervjuueeritavale küsimusi, mis on uurimiseesmärgiga kooskõlas ja registreerib vastused (Õunapuu, 2014).

Hirsjärvi jt (2005) kohaselt valitakse kvalitatiivse meetodi uurimisobjektid eesmärgipäraselt, mitte juhusliku valimi menetlust kasutades. Uurimuse kava on küll ettevalmistatud, aga uurimus viiakse läbi paindlikult võttes arvesse olude muutuseid viies uurimuse kavasse sisse vajadusel muudatusi. Igat juhtumit käsitletakse ainulaadsena ja vastavalt sellele tõlgendatakse ka andmeid.

Intervjuu valiti andmekogumise meetodiks, kuna uurimisobjektiks on Eesti kirjastavad avalikud arhiivid, mille valim on väike ja uurimistöö eesmärgi saavutamiseks püstitatud uurimisküsimustele vastuste leidmiseks ning reaalse olukorra avamiseks sobis töö autori arvates just intervjuu kõige paremini. Intervjuu puhul on võimalik intervjuu käigus saadud vastuseid vajadusel ka täpsustada. Intervjuude läbiviimiseks valiti avalikud arhiivid, mis olid ERBi andmetel koostatud andmekogu järgi ajavahemikus 1991–2016 kõige enam kirjastanud. Nendeks osutusid Rahvusrhiiv ja Tallinna Linnaarhiiv.

Intervjueeritavate leidmiseks tutvuti kummagi arhiivi veebilehel olevate kontaktandmetega ning valiti sealt välja ametikohustustelt sobiv inimene, kelle poole pöörduiti meili teel avaldades soovi magistritöö raames andmekogumise eesmärgil intervjuu läbiviimiseks ja selgitades uurimistöö teemat ja eesmärki. Kuna intervjuusid planeeriti ainult kahe arhiivi esindajaga ja koostatud intervjuude küsimused olid kooskõlas uurimisküsimustega, siis uurimistöö autor otsustas loobuda pilootuuringust, mida viiakse läbi mahukamate uuringute puhul, et välja selgitada ankeedi või intervjuu küsimuste kitsaskohad. Nii Rahvusrhiivi, kui ka Tallinna Linnaarhiivi esindajad nõustusid intervjuu läbiviimisega vaid meili teel. Põhjuseks mõlema puhul kiired töögraafikud ja Rahvusrhiivi esindaja puhul ka geograafiline vahemaa. Seetõttu osutus sobivaks intervjuu vormiks struktureeritud intervjuu, kus küsimused on ettevalmistatud loogilises temaatilises järjekorras.

Intervjuu küsimuste koostamisel lähtuti uurimistöö eesmärgist ja püstitatud uurimisküsimustest. Põhjalikema vastuste saamiseks oli oluline esitada avatud küsimusi. Rahvusrhiivi ja Tallinna Linnaarhiivi esindajatele saadetud intervjuude kavad on esitatud käesoleva uurimistöö lisades vastavalt Lisa 3 ja Lisa 4.

Intervjuud viidi läbi 2017. aasta märtsis. Tallinna Linnaarhiivist saadi kokkulepe intervjuu läbiviimiseks linnaarhiivi juhataja asetäitja Lea Kõivuga, kelle teenistuskohustuste hulka kuulub vastavalt ametijuhendile muu hulgas: linnaarhiivi eelarve projekti koostamise korraldamine; linnaarhiivi aruannete koostamise korraldamine; arhiivi kogude teatmestute täiustamise korraldamine; linnaarhiivi koostöö korraldamine Rahvusrhiivi ning teiste arhiivide, muuseumide, raamatukogude ja teadusasutustega; arhiivinduslike ja ajaloo-alaste seminaride korraldamine; teadusliku uurimistööga tegelemine. Ettevalmistatud intervjuu

küsimused saadeti Lea Kõivule meiliga 12. märts 2017 ning lepiti kokku vastuste saatmise ajaks 20. märts 2017. Intervjueeritava kiire töögraafiku tõttu pikendati vastuste saatmise aega ühe nädala võrra. Tallinna Linnaarhiivi esindaja Lea Kõiv saatis intervjuu küsimuste vastused 29. märts 2017.

Rahvusrhiivi teadus- ja publitseerimisbüroo esindaja eelistas intervjuu küsimustele vastamisel jääda anonüümseks. Intervjuus osalemisega nõustumiseks soovis Rahvusrhiivi esindaja eelnevalt tutvumiseks uurimistöö lühiannotatsiooni, mis esitati 17. märtsil 2017. Intervjuu küsimused Rahvusrhiivi esindajale saadeti 19. märts 2017 ning kokku lepiti vastamise ajaks üks nädal. Vastused saabusid 20. märts 2017.

Intervjuude analüüs toimus 2017. aasta aprilli alguses. Intervjuudes antud vastuseid võrreldi ning analüüsiti narratiivina tuues välja ka katkeid intervjuudest. Intervjuude analüüsi tulemused on esitatud alapeatükis 3.2.

3 UURIMISTÖÖ TULEMUSED

Uurimistöõ tulemuste peatükis analüüsitakse ERB andmebaasi alusel koostatud andmekogu ja intervjuudega kogutud andmeid Eesti avalike arhiivide kirjastustegevuse kohta aastatel 1991–2016. Andmekogu analüüs iseloomustab arhiivide kirjastustegevuse statistilisi andmeid tuues esile, millises mahus arhiivid kirjastavad, mis liiki publikatsioone kirjastatakse, mis keeles on arhiivide publikatsioonid ning eraldi on välja toodud ka andmed perioodikaväljaannete kohta. Intervjuude analüüs iseloomustab arhiivide kirjastustegevuse töökorraldust. Statistiline analüüs on esitatud uuritava ajavahemikul publitseerinud avalike arhiivide kohta kokku tuues välja andmeid ka arhiivide kohta eraldi.

3.1 Arhiivide kirjastustegevuse andmekogu statistiline analüüs

Vastavalt uurimistöös koostatud andmekogule (Lisa 5) on arhiivid ajavahemikus 1991–2016 kirjastanud 181 nimetust teavikuid koos perioodikaga. Kõige enam on sellel ajavahemikul teavikuid välja andnud Rahvusarhiiv, kokku 150 teavikut, millest ajalooarhiiv on välja andnud 78, Rahvusarhiivi muud osakonnad 58 ja filmiarhiiv 14 teavikut, väljaantud teavikute arvu poolest järgneb Tallinna Linnaarhiiv 32 nimetusega ning Arhiiviamet ja Narva Linnaarhiiv kumbki kahe välja antud nimetusega (Tabel 1).

Tabel 1. Aastatel 1991-2016 kirjastatud teavikute arv kokku koos perioodikaga

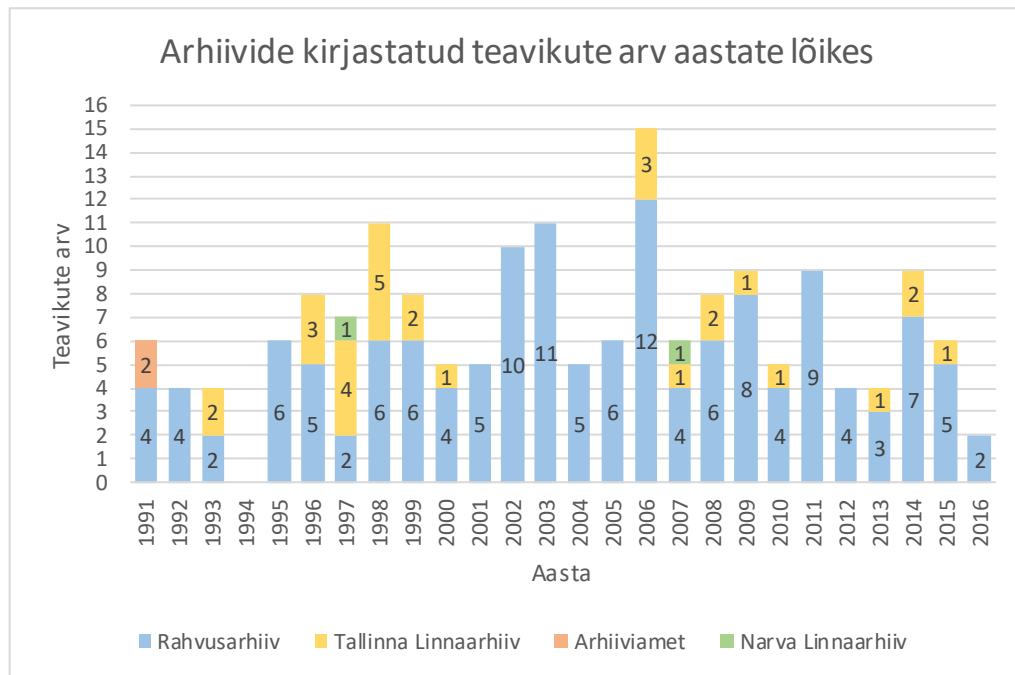
Kirjastaja	Nimetust
Rahvusarhiivi	
ajalooarhiiv	75
muud osakonnad	57
filmiarhiiv	14
Tallinna Linnaarhiiv	31
Arhiiviamet	2
Narva Linnaarhiiv	2
Kokku:	181

Arhiiviamet andis 1991. aastal välja allikapublikatsiooni „Talurahvaliikumine Eestis aastail 1845-1848“ esimese ja teise osa ning Narva Linnaarhiiv andis 1997. aastal välja teatmiku „Teatmik Narva Linnaarhiivi fondide ajaloost / Справочник об истории фондов Нарвского городского архива“ ja 2007. aastal teatmiku „Narva Linnaarhiiv 1922-2007 / Нарвский городской архив 1922-2007“. Järgnevates alapeatükkides analüüsitakse avalike arhiivide kirjastustegevust üldkogumina ja iseloomustatakse Rahvusarhiivi ja Tallinna Linnaarhiivi poolt uuritaval ajavahemikul kirjastatud teavikute laadi üldmäärangut, teavikute keelt, autoreid, teavikute andmekandjaid, publikatsioonide tüüpe, UDK liike ning tuuakse näiteid andmekogus olevate publikatsioonide kohta.

3.1.1 Kirjastatud teavikud aastate lõikes

Kõige enam teavikuid on arhiivide poolt kirjastatud 2006. aastal, mil kirjastatud nimetusi kokku oli 15 va perioodika. Perioodikaväljaandeid on analüüsis käsitletud eraldi. Edasi tulevad kirjastatud nimetuste arvud kahanevas järjestuses aastate lõikes järgmiselt: 1998. ja 2003., kus kirjastatud nimetusi oli 11; 2002. aastal 10; 2009., 2011. ja 2014. aastal 9; 1996., 1999 ja 2008. aastal 8; 1997. aastal 7; 1991., 1995., 2005., 2007. ja 2015. aastal 6; 2000., 2001., 2004. ja 2010. aastal 5; 1992., 1993., 2011. ja 2013. aastal 4; 2016. aastal 2 nimetust ja 1994. aastal ei antud välja ühtegi teavikut (Joonis 1). Joonisel 1 on näha ka kirjastatud teavikute kogused arhiivide lõikes.

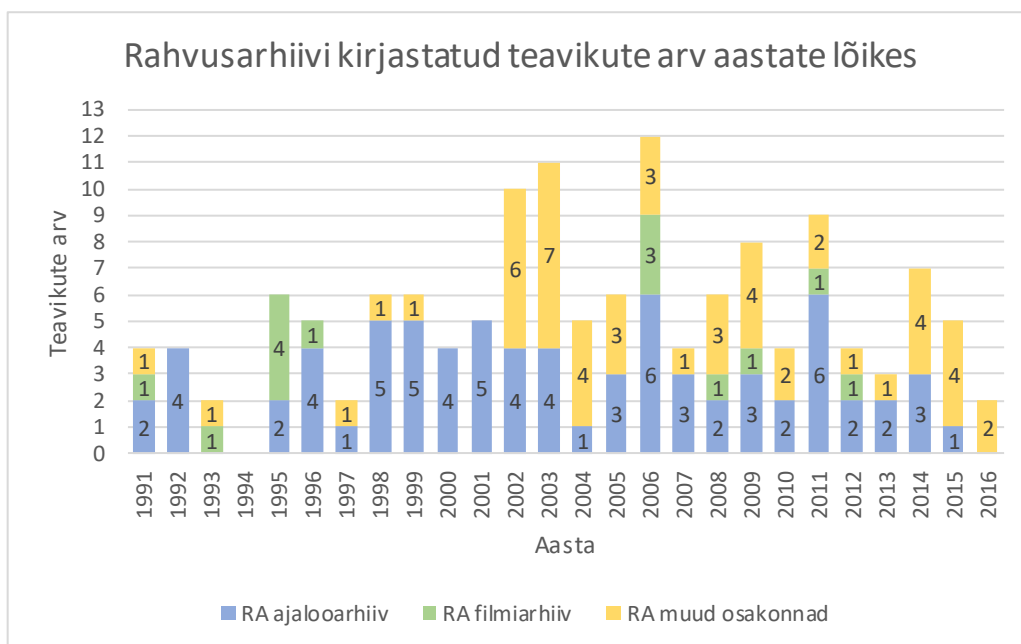
Aastatel 1991–2016 kirjastati keskmiselt 6,92 nimetust aastas. Joonisel 1 toodud graafiku kohaselt on 26 aasta jooksul kirjastatud nimetuste arv kõikunud keskmise lähedal, välja arvatud aasta 2006, kus kirjastatud nimetusi oli oluliselt rohkem (15) kui keskmine sellel ajavahemikul. Andmekogu andmetest ei selgu, miks publikatsioonide arv 2006. aastal oli keskmisest oluliselt kõrgem, saab vaid öelda, et Rahvusarhiivi poolt anti sel aastal välja 12 publikatsiooni (ajalooarhiiv 6, filmiarhiiv 3 ja muud RA osakonnad 3) ja Tallinna Linnaarhiivi poolt 3 publikatsiooni.

Joonis 1. Kirjastatud teavikute arv aastatel 1991-2016 (va perioodika)

2006. aasta publikatsioonide seas olid esindatud allikapublikatsioonid, artiklikogumikud ja näiteks ka ajalooarhiivi poolt kirjastatud, Lea Teedema koostatud „Arhiivijuht. II, Haridus. Teadus. Kirik“, mille esimene osa ilmus 2003. aastal, kolmas osa 2010. aastal ja neljas osa 2012. aastal. Keskmisest oluliselt erineva publikatsioonide arvuga on ka aasta 2016, kus kirjastatud nimetusi oli ainult kaks ja aasta 1994, kus arhiivide poolt ei antud välja ühtegi teavikut. Nendes näitajates ei ole arvestatud perioodikaväljaandeid. Siit võib järeldada, et arhiivide kirjastustegevus on läbi viimase kahekümne kuue aasta olnud mõne erandliku aastaga üldiselt järjepidev.

Rahvusarhiiv on aastatel 1991–2016 publitseerinud kokku 146 teavikut, millest laadi üldmäärangu järgi on 131 raamatut, 6 perioodikaväljaannet (1 ajakiri, 1 ajaleht ja 4 jätkväljaannet), 7 videosalvestist ja 2 multimeediat. Jättes perioodikaväljaanded välja on kõige tihedam publitseerimistegevus RA poolt olnud aastal 2006, kui anti välja kokku 12 erinevat teavikut (Joonis 2). RA keskmine publikatsioonide arv antud ajavahemikul on 5,38 publikatsiooni aastas.

Joonis 2. Rahvusarhiivi kirjastatud teavikute arv aastatel 1991-2016 (va perioodika)

RA ajalooarhiiv on uuritud ajavahemikus publitseerinud 75 nimetust teavikuid, millest laadi üldmäärangu järgi on 73 raamatut, 1 jätkväljaanne ja 1 multimeedia väljaanne. Aastate lõikes on RA ajalooarhiiv kõige rohkem teavikuid välja andnud aastatel 2006 ja 2011, kummalgi aastal 6 teavikut (Joonis 2). Ülejäänud aastatel on erinevaid nimetusi välja antud kuni 5 välja arvatud 2016, kus ei ole välja antud ühtegi teavikut arvestamata perioodikat.

RA filmiarhiiv on aastatel 1991–2016 publitseerinud 14 nimetust teavikuid, millest laadi üldmäärangu järgi on 6 raamatut, 7 videosalvestist ja 1 multimeedia. Kõige produktiivsem väljaantud publikatsioonide hulga poolest on RA filmiarhiiv olnud 1995. aastal, kui publitseeriti 4 nimetust teavikuid (Joonis 2), milleks olid „Eesti Filmiarhiivi filmidokumentide annoteeritud kataloogi“ 2. ja 3. osa (3. osa koosneb kahest eraldi vihikust) ning videosalvestis „Hammasrataste vahel : Eesti II maailmasõjas“. Publikatsioonide arvu arvestuses järgneb aasta 2006, kus oli 3 nimetust teavikuid, edasi 1991, 1993, 1996, 2008, 2009, 2011 ja 2012, kus publitseeriti 1 nimetus ja ülejäänud aastatel ehk 1992, 1994, 1997–2005, 2007, 2010 ja 2013–2016 ei ole RA filmiarhiiv publitseerinud ühtegi nimetust teavikuid.

TLA on ajavahemikus 1991–2016 kirjastanud 31 nimetust teavikuid, millest laadi üldmäärangu järgi on 28 raamatut, 2 jätkväljaannet ja 1 pisitrükis. Kõige enam nimetusi teavikuid on TLA poolt kirjastatud 1998. aastal, kus erinevaid nimetusi

kirjastati kokku 5 (Joonis 1) (ilma perioodika väljaanneteta). Järgnevad kirjastatud nimetuste hulga järgi kahanevas järjekorras aastad 1997, kus nimetusi oli 4; 1996 ja 2006, kus kirjastatud nimetusi oli 3; 1993., 1999., 2008. ja 2014. aastal 2 ja 2000., 2007., 2009., 2010., 2013. ja 2015. aastal 1 nimetus. Aastatel 1991, 1992, 1994, 1995, 2001–2005, 2011, 2012 ja 2016 ei kirjastatud TLA poolt teavikuid, välja arvatud jätkväljaandena ilmuv artiklikogumik „Vana Tallinn“, mis varasemalt ilmus Tallinna Linnavalitsuse väljaandel ja alates 2016. aastast TLA poolt üks kord aastas ning „Tallinna Linnaarhiivi toimetised“, mis ilmub 1996. aastast ebaregulaarselt.

3.1.2 Kirjastatud teavikud laadi üldmäärangu järgi

Arhiivide poolt kirjastatud teavikute seas on laadi üldmäärangu järgi 163 raamatut, 8 perioodikaväljaannet (6 jätkväljaannet, 1 ajaleht ja 1 ajakiri), 7 videosalvestist, 2 multimeedia väljaannet ja 1 pisitrükis (Tabel 2).

Tabel 2. Aastatel 1991-2016 kirjastatud teavikud laadi üldmäärangu järgi

Andmekandja	RA	TLA	Arhiivi- amet	NLA	Nimetust kokku
Raamat	131	28	2	2	163
Perioodikaväljaanne:					
jätkväljaanne	4	2			6
ajaleht	1				1
ajakiri	1				1
Videosalvestis	7				7
Multimeedia	2				2
Pisitrükis		1			1
Kokku:	146	31	2	2	181

Laadi üldmäärangu järgi on RA publitseerinud kõige rohkem raamatuid, mida on uuritud ajavahemikus kokku 131 teavikut, millest RA ajalooarhiiv on välja andnud 73 teavikut, RA filmiarhiiv 6 teavikut ja RA muud osakonnad 52 teavikut.

RA publitseeritud kaks multimeedia väljaannet on ajalooarhiivi poolt 2002. aastal välja antud allikapublikatsioon „17. sajandi (kuni 1710) trükised Ajalooarhiivi

fondides / Drucke des 17. Jahrhunderts (bis 1710) im Estnischen Historischen Archiv“ CD-ROMil ja filmiarhiivi poolt 2006. aastal välja antud mälestused „Ringhääling 80: raadiohääli Felix Moor“ CD-ROM-il. Kõik seitse videosalvestist, mis arhiivid on uuritava ajavahemikul publitseerinud on välja antud RA filmiarhiivi poolt.

TLA kirjastatud teavikute seas on laadi üldmäärangu järgi 28 raamatut, 2 jätkväljaannet ja 1 pistrükis, milleks on 1997. aastal välja antud „Laekast välja: postkaardikomplekt“.

3.1.3 Kirjastatud perioodikaväljaanded aastatel 1991–2016

Perioodikaväljaannetest on aastatel 1991–2016 ilmunud kokku 8 nimetust teavikuid (1 ajaleht, 1 ajakiri ja 6 jätkväljaannet) (Tabel 3). Rahvusarhiivi poolt kirjastatud ajaleht „Kobruleht“ ilmus aastatel 1996–1998 üks kord kuus. Rahvusarhiivi ajalooarhiivi jätkväljaanne „Eesti Ajalooarhiivi toimetised“ ilmub ebaregulaarselt alates aastast 1996. Rahvusarhiivi kirjastatav ajalookultuuri ajakiri „Tuna“, mis on Rahvusarhiivi, Tallinna Linnaarhiivi ja Eesti Arhivaaride Ühingu ühine väljaanne, ilmub alates 1998. aastast neli korda aastas. Rahvusarhiivi jätkväljaanded „Uurimusi ja allikmaterjale Eesti sõjaajaloost“ ja „Ex fontibus Archivi Historici Estoniae“ ilmuvad mõlemad ebaregulaarselt, esimene alates aastast 1998 ja teine alates aastast 2003 ning jätkväljaanne „Rahvusarhiivi tegevuse ülevaade“ ilmub üks kord kahe aasta jooksul alates aastast 2001.

Jätkväljaanne „Vana Tallinn“ on varasemalt ilmunud Tallinna Linnavalitsuse väljaandena, aga alates 2016. aastast ilmub üks kord aastas Tallinna Linnaarhiivi publikatsioonina. Jätkväljaanne „Tallinna Linnaarhiivi toimetised“ ilmub ebaregulaarselt alates aastast 1996.

Tabel 3. Aastatel 1991-2016 ilmunud perioodika

Kirjastaja	Väljaande nimi	Laadi üldmäärang	Ilumise aasta	Ilumise sagedus
Rahvusarhiivi ajalooarhiiv	Eesti Ajalooarhiivi toimetised	jätkväljaanne	1996-	ebaregulaarne
Rahvusarhiiv	Kobruleht	ajaleht	1996–1998	üks kord kuus

Kirjastaja	Väljaande nimi	Laadi üldmäärang	Ilumise aasta	Ilumise sagedus
Rahvusrhiiv	Tuna	ajakiri	1998-	neli korda aastas
Rahvusrhiiv	Uurimusi ja allikmaterjale Eesti sõjaajaloost	jätkväljaanne	1998-	ebaregulaarne
Rahvusrhiiv	Rahvusrhiivi tegevuse ülevaade	jätkväljaanne	2001-	üks kord kahe aasta jooksul
Rahvusrhiiv	Ex fontibus Archivi Historici Estoniae	jätkväljaanne	2003-	ebaregulaarne
Tallinna Linnaarhiiv	Vana Tallinn	jätkväljaanne	2016-	üks kord aastas
Tallinna Linnaarhiiv	Tallinna Linnaarhiivi toimetised	jätkväljaanne	1996-	ebaregulaarne

Ajalooarhiivi traditsiooniline väljaanne „Eesti ajalooarhiivi toimetised“ on eelretsenseeritav jätkväljaanne, kus käsitletakse erinevaid Eestiga seonduvaid ajaloolisi sündmusi. Väljaanne on indekseeritav Euroopa humanitaar- ja sotsiaalteaduste loendis ERIH ja EBSCO Publishing andmebaasis. Viimane number ilmus 2016. aastal, milleks oli „Esimene maailmasõda ja Eesti. II“, enne seda on ilmunud teemanumbrid „Nõukogude Eesti külma sõja ajal“ 2015. aastal; „Esimene maailmasõda ja Eesti“ ja „Balti kirjasõna ja kultuurielu valgustusajastu peeglis“ 2014. aastal; „Kroonikast Kantaadini. Muusade kunstid kesk- ja varauusaegsel Eesti- ja Liivimaal“ 2013. aastal; „Eesti ajaloost 19.–20. sajandil. Uurimusi historiograafiast, allikaõpetusest ja institutsioonidest“ 2012. aastal.

Rahvusrhiivi ajalookultuuri ajakiri „Tuna“ on olulise tähtsusega Eesti ajalugu käsitlev ajakiri, milles avaldatavad uurimused on kõrge teadusliku väärtusega ja paigutuvad Eesti Teaduse Infosüsteemi klassifikaatori järgi kategooriasse 1.1. Rahvusrhiivi jätkväljaande „Uurimusi ja allikmaterjale Eesti sõjaajaloost“ peatoimetaja on Tõnu Tannberg. Sari ilmub ebaregulaarselt, mõnede osade ilmumist on toetanud Kaitseministeerium. Sari käsitleb erinevaid perioode ja

sündmusi Eesti sõjaajaloost. Viimane osa „Eesti rahvusväeosad 1917–1918“ ilmus aastal 2015. Jätkväljaanne „Rahvusarhiivi tegevuse ülevaade“ ilmub üks kord kahe aasta tagant ja käsitleb viimase kahe aasta sees arhiivinduses toimunud arenguid ja valdkonna uudiseid.

Tallinna Linnaarhiivi jätkväljaanne „Vana Tallinn“ on sari, milles avaldatakse uurimusi Tallinna ajaloost ning jätkväljaanne „Tallinna Linnaarhiivi toimetised“ käsitleb igas numbris erinevaid arhiivi materjalidel põhinevaid ajaloolisi sündmusi, kus on enamasti esindatud monograafiad, viimane number „Ex archivo civitatis : Tallinna Linnaarhiivi ajaloost“ ilmus aastal 2008.

3.1.4 Kirjastatud teavikute keel

Kõige rohkem nimetusi on arhiivide poolt välja antud eesti keeles, neid on kokku 148, millest 88 on ainult ükskeelsena ehk eestikeelsena (Tabel 4). 60 eestikeelsel teavikul on osa teksti, üldjuhul artiklite kokkuvõtted, mõnes muus keeles, tavaliselt inglise või saksa keeles. Üks nimetus on uuritud ajavahemikul välja antud ingliskeelsena, 6 nimetust saksakeelsena ja 2 nimetust venekeelsena. Mõned nimetused on paralleelselt kahes või enamas keeles, neid on kokku 22, enamasti on paralleelkeelteks eesti ja inglise või eesti ja saksa, aga näiteks Rahvusarhiivi poolt 2013. aastal välja antud juhend „Arhiivimaterjalide kahjustuste atlas. Arhīva dokumentu bojājumu katalogs“ on ilmunud rööptekstina eesti ja läti keeles. Kahel juhul on keel märkimata, nendeks on Tallinna Linnaarhiivi poolt 1997. aastal välja antud postkaardikomplekt „Laekast välja“, mille pealkiri on siiski antud nii saksa kui ka inglise keeles ja Rahvusarhiivi filmiarhiivi poolt 2012. aastal välja antud esimese filmioperaatori Johannes Pääsukese filmikogumik „Esimene ... Pääsuke“, mis on muusikalise taustaga tummfilm.

Tabel 4. Aastatel 1991-2016 kirjastatud teavikute keel

Keel	RA	TLA	Arhiivi- amet	NLA	Nimetust kokku
Eesti	129 (77 ükskeelsena, 52 kokku- võtted või	19 (11 ükskeelsena, 8 kokku- võtted või			148 (88 ükskeelsena, 60 kokku- võtted või

Keel	RA	TLA	Arhiivi- amet	NLA	Nimetust kokku
	osa teksti muus keeles)	osa teksti muus keeles)			osa teksti muus keeles)
Inglise		1			1
Saksa	4	2			6
Vene	1	1			2
Rööptekst mitmes keeles	11	7	2	2	22
Keel märkimata	1	1			2
Kokku:	146	31	2	2	181

RA on välja andnud neli saksakeelset publikatsiooni, milleks on 2016. aastal välja antud kaks osa allikapublikatsioonist „Protokolle der Estländischen Ritterschaft 1905-1907“ ning ajalooarhiivi poolt 2011. aastal välja antud „Protokolle der Estländischen Ritterschaft 1914-1920“, millel on eessõna ka eesti keeles ja „Berichte an den ordentlichen Landtag der Estländischen Ritterschaft: Februar 1914. Anträge und Entwürfe. Protokolle des Estländischen Landratskollegiums 1914-1918“. Vene keeles on RA välja andnud ühe teaviku, selleks on 2000. aastal ilmunud ajalooarhiivi allikapublikatsioon „Имперская политика России в Прибалтике в начале XX века“. Rahvusarhiivi poolt on rööptekstina eesti ja inglise keeles 2002. aastal välja antud Tiit Noormetsa koostatud näitusekataloog „Tagasi kodus“, mis sisaldab ülevaadet Balti Arhiivi poolt Rahvusarhiivile üle antud Eesti Vabariigi dokumentidest Tallinnas.

Enamus RA filmiarhiivi poolt aastatel 1991–2016 välja antud 14 teavikust on eesti keeles, neid on kokku 11. Paralleelselt eesti ja inglise keeles on välja antud 2 teavikut, millest üks on dokumentaalfilm Eesti laulupidudest „Laulud nüüd lähevad kaunimal kõlal, kroonikafilmid laulupidudest 1913–1938“, millel on juures kaks voldikut ja teine on Eesti Filmiarhiivi tutvustav voldik „Eesti Filmiarhiiv“, mis on välja antud aastal 1996.

TLA publikatsioonidest on võõrkeelsena ilmunud 4 teavikut (Tabel 4). 1998. aastal ilmus inglise ja vene keeles eraldi teavikutena allikapublikatsioon „Lübeck law and

Tallinn“ ja „Любекское право и Таллинн“. Sama publikatsioon on lisaks inglise ja vene keelele eraldi välja antud ka eesti keeles, „Lübecki õigus ja Tallinn“. Saksa keeles on 1999. aastal ilmunud „Revaler Münzbücher 1416-1526 / Tallinna mündiraamatud 1416-1526“ ja 2006. aastal „Das Revaler Bürgerbuch 1786-1796 / Tallinna kodanikeraamat 1786-1796“. Mõlemas väljaandes on siiski osa teksti ka eesti keeles. Eesti, inglise ja saksa keeles on TLA poolt 2013. aastal välja antud teatmik „Pitsereid Tallinna Linnaarhiivist / Siegel aus dem Tallinner Stadtarchiv / Seals from Tallinn City Archives“.

Arhiiviameti kaks publikatsiooni „Talurahvaliikumine Eestis aastail 1845-1848“ esimene ja teine osa on mõlemad eesti, saksa ja vene keeles ning NLA kaks publikatsiooni „Teatmik Narva Linnaarhiivi fondide ajaloost / Справочник об истории фондов Нарвского городского архива“ ja „Narva Linnaarhiiv 1922-2007 / Нарвский городской архив 1922-2007“ on mõlemad eesti ja vene keeles.

3.1.5 Kirjastatud teavikute autorid/koostajad

RA publikatsioonide autorite ja koostajate seas on kõige rohkem nimetusi RA Teadus- ja publitseerimisbüroo direktoril Tõnu Tannbergil (21). Ülejäänud autorite poolt on publikatsioone kirjutatud oluliselt vähem (Tabel 5). Tabelis 5 on välja toodud autorid, kelle poolt on kirjutatud või koostatud vähemalt kolm teavikut. Täielik tabel, kus on ära toodud kõik RA publikatsioonide autorid/koostajad on esitatud käesoleva uurimistöös lisas 1. Lisas 1 välja toodud 72 autorist 22 on RA oma töötajad.

Tabel 5. Rahvusarhiivi kirjastatud teavikute autorid/koostajad

Autor/koostaja	Nimetust
Tõnu Tannberg	21
Ago Pajur	7
Enn Küng	7
Kersti Lust	7
Tiit Noormets	7
Ülle Tarkiainen	6
Katre Kaju	4

Autor/koostaja	Nimetust
Liivi Uuet	4
Bradley Woodworth	3
Henning von Wistinghausen	3
Lea Teedema	3
Thomas Freiherr von Dellingshausen	3

Tõnu Tannberg on kahe aasta tagant ilmuva jätkväljaande „Rahvusarhiivi tegevuse ülevaade“ koostaja. 2015. aastal ilmusid RA publikatsioonid „Eestlased ilmasõjas: sõdurite kirju, päevikuid ja mälestusi Esimesest maailmasõjast“, „Nõukogude Eesti külma sõja ajal“ ja „Eesti rahvusväeosad 1917-1918“, mille koostajaks on Tõnu Tannberg, viimase mainitud publikatsiooni teine koostaja on Ago Pajur, kes on autoriks või koostajaks seitsmele uuritud ajavahemikul välja antud publikatsioonile, näiteks 1999. aastal ilmunud monograafia „Eesti riigikaitsepoliitika aastail 1918-1934“ ja 2008. aastal ilmunud allikapublikatsioon „Eesti! Sa seisad lootusrikka tuleviku lävel, kus sa vabalt ja iseseisvalt oma saatust määrata ja juhtida võid. Eesti riikluse alusdokumendid 1917-1920“. RA teadur Tiit Noormetsa uurimisvaldkonnaks on sõjaajalugu sealhulgas relvastatud vastupanuliikumised. Tema koostatud on 2003. aastal ilmunud allikapublikatsioon „Metsavennad Suvesõjas 1941“ ja 2014. aastal ilmunud allikapublikatsioon „Eesti metsavennad 1944-1957“. RA teadus- ja publikatsioonibüroo teadur Ülle Tarkiainen on autoriks 1992. aastal ilmunud neljaosalisele allikapublikatsioonile „Põhja-Tartumaa talud 1582-1858“ ja 2000. aastal ilmunud allikapublikatsioonile „Hajatalud ja külad Põhja-Liivimaal 17. sajandil“. RA arhivaar Liivi Uuet on koostanud teatmikud „Eesti Riigiarhiivi fondide teatmik. 1. osa, 1917-1944“ ja „Riigiarhiivi fondide teatmik. II osa : 1940-1997“, esimene osa on ilmunud aastal 1993 ja teine osa aastal 2001. RA oma töötaja Katre Kaju on koostanud artiklikogumikud „Kroonikast kantaadini: muusade kunstid kesk- ja varauusaegsel Eesti- ja Liivimaal“ ja „Balti kirjasõna ja kultuurielu valgustusajastu peeglis“, esimene neist aastal 2013 ja teine aastal 2014. RA arhivaar Lea Teedema koostatud on juhendid „Arhiivijuht. II, Haridus. Teadus. Kirik“, „Arhiivijuht. III, Vabad ühendused. Ettevõtted. Kolleksioonid“ ja „Arhiivijuht. IV, Isikud, perekonnad ja mõisad“, mis on ilmunud vastavalt aastatel 2006, 2010 ja 2012 ning mille esimene

osa „Arhiivijuht. I, Riigi-, kohtu- ja omavalitsusasutused“ ilmus aastal 2003 ja oli Lea Leppiku koostatud.

RA publikatsioonide kollektiivautoritena on märgitud Ajaloo Instituut, Tallinna Ülikool, Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikool, Eesti Arhivaaride Ühing, Partearhiiv, Eesti Kulturfilm, Estonian Film, Ideal Kino, Twentieth Century Fox Film Corporation (USA). Kollektiivautorlus teiste asutustega on välja toodud 17 teaviku puhul. Kui autori või koostaja nimi puudub on ära märgitud kollektiivautorina Eesti Ajalooarhiiv, Eesti Filmiarhiiv, Rahvusarhiiv või Tallinna Linnaarhiiv.

TLA väljaantud publikatsioonide autoritest on produktiivseimad TLA enda töötajad. Kõige rohkem nimetusi on TLA teabe ja uurimistöö sektori teadur Tiina Kalal, kelle nimel on 13 nimetust. Viie nimetusega on märgitud TLA teabe ja uurimistöö sektori teadur Juhan Kreem ja TLA juhataja asetäitja Lea Kõiv (Tabel 6). Linnaarhiivi oma töötajatest on autorina esindatud veel Kalmer Mäeorg (2). Täielik tabel kõikide TLA publikatsioonide autorite/koostajate nimedega on käesoleva uurimistöö lisa 2. Lias 2 välja toodud 20 autorist 7 on linnaarhiivi oma töötajad.

Tabel 6. Tallinna Linnaarhiivi kirjastatud teavikute autorid/koostajad

Autor/koostaja	Nimetust
Tiina Kala	13
Juhan Kreem	5
Lea Kõiv	5
Anu Mänd	2
Jüri Kivimäe	2
Kalmer Mäeorg	2
Linda Pool	2
Triin Parts	2

Tabeli 6 esimesed neli autorit on TLA oma töötajad. Tiina Kala hilisematest kirjutatud ja koostatud publikatsioonidest on 2008. aastal välja antud allikapublikatsioon „Käsikirjaline raamat Eestis“ ja 2007. aastal ilmunud

„Keskaegsed käsikirjalised raamatud Tallinna Linnaarhiivi ja Eesti Ajaloomuuseumi kogudes“. Juhan Kreemi kirjutatud on allikapublikatsioon „Linnaametnik joonistab: sulejoonistused Tallinna rae keskaegsetes arveraamatutes“. Juhan Kreem on ka üks kuuest koostajast allikapublikatsioonile „Tallinna ajaloo lugemik : dokumente 13.-20. sajandini“, mis ilmus aastal 2014 ja mille kohta on Õpetajate Lehes ilmunud arhitektuuriloolase Jaan Tamme poolt positiivne arvustus. Raamat tutvustab Tallinna ajaloo allikaid mis kajastavad Tallinna õiguskorda ja välissuhteid, rae töökorraldust, kaubandust ja käsitööd, vaimuelu, meditsiini ja hoolekannet jm ning on varustatud rikkaliku pildimaterjaliga. Raamat katab peaaegu 700aastast ajalooperioodi ja tutvustab lähemalt 129 ajalooallikat, mis on valdavalt järjestatud kronoloogiliselt. Iga dokumendi juhatab sisse kommentaar, mis kirjeldab konteksti ning seda, kuidas dokument tekkis, sellega seotud isikuid ja sündmusi (Tamm, 2014). Lea Kõiv ja Jüri Kivimäe on koostanud 1997. aastal ilmunud allikapublikatsiooni „Tallinn tules: dokumente ja materjale Tallinna pommitamisest 9./10. märtsil 1944“.

Kollektiivautorlus on märgitud nelja TLA poolt välja antud teaviku puhul. Kollektiivautoritena esinevad Eesti Ajalooarhiiv, Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu, MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum, Eesti Ajaloomuuseum. Ainult ühe autori või koostaja nimi on märgitud 23 publikatsiooni puhul, ülejäänud publikatsioonidel on märgitud mitu autorit, koostajat ja toimetajat. Autori ja/või koostaja nimi puudub neljal nimetusel, sel juhul on ära märgitud kollektiivautorina Tallinna Linnaarhiiv. Ühe teavikuga on esindatud 12 autorit (Lisa 2).

Arhiiviameti poolt välja antud publikatsiooni „Talurahvaliikumine Eestis aastail 1845-1848“ kahe osa koostajateks on Vello Naaber ja August Traat ning NLA poolt välja antud publikatsiooni „Narva Linnaarhiiv 1922-2007 / Нарвский городской архив 1922-2007“ koostajad on Ljudmila Rakova ja Andres Kustola ja „Teatmik Narva Linnaarhiivi fondide ajaloost / Справочник об истории фондов Нарвского городского архива“ koostajaks on Ljudmila Rakova.

3.1.6 Kirjastatud teavikute andmekandjad

Erinevaid andmekandjaid on ERBi ja ESTERi kirjetes kasutatud kolme tüüpi: elektrooniline teavik, võrguteavik ja trükis. Arhiivide poolt kirjastatud teavikute

seas esineb kõige rohkem trükiseid, mida on kokku 159, millest ainult trükisena on ilmunud 135 teavikut (Tabel 7).

Tabel 7. Aastatel 1991-2016 kirjastatud teavikute andmekandjad va perioodika

Andmekandja	RA	TLA	NLA	Arhiivi- amet	Nimetust kokku
Trükis	104	27	2	2	135
elektroonilise teavikuga	1				1
võrguteavikuga	21	2			23
Elektrooniline teavik	8				8
Võrguteavik	2				2
Elektrooniline teavik, võrguteavik	4				4
Kokku:	140	29	2	2	173

Trükis koos elektroonilise teavikuga esineb ühel juhul, selleks on Rahvusarhiivi poolt 2002. aastal välja antud „Eesti haldusjaotus 20. sajandil“, millest on Eesti Rahvusraamatukogu poolt aastal 2014 tehtud elektrooniline reproduktsioon, millele ligipääs on ainult Rahvusraamatukogu ja Tallinna Ülikooli Raamatukogu autoriseeritud töökohtadelt. Trükis koos võrguteavikuga on välja antud 23 juhul. Ainult elektrooniline teavik on välja antud kaheksal juhul ja ainult võrguteavik on välja antud kahel juhul. Neljal juhul on kirjastatud teavik kättesaadav nii elektroonilise kui ka võrguteavikuna. Ainult elektroonilise teavikuna ilmunud publikatsioonidest seitse on filmiarhiivi poolt DVDna välja antud neli dokumentaalfilmi („Eesti Vabariik 75“ 1993. aastast, „Hammasrataste vahel : Eesti II maailmasõjas“ 1995. aastast, „Laulud nüüd lähevad kaunimal kõlal: kroonikafilmid laulupidudest 1913-1938“ 2009. aastast ja „Esimene ... Pääsuke“ - Eesti esimese filmioperaatori Johannes Pääsukese filmikogumik aastast 2012), kaks ringvaadet („Eesti kultuurfilm 75“ 2006. aastast ja „Tallinn enne ja nüüd. 1. osa, 1923-1940“ 2011. aastast) ja üks õppematerjal („A. H. Tammsaare. I-III“ 2008. aastast) ning endise Riigiarhiivi poolt, mis andmekogus on märgitud normitud nime Rahvusarhiiv alla, 2005. aastal välja antud CD-ROM „Eesti 1945“. RA-1 on ilmunud ka kaks ainult võrguteavikuna välja antud teavikut, üks on 2002. aastal

ilmunud „Juhised arhivaalide üleandmiseks avalikku arhiivi“ ja teine 2004. aastal ilmunud „Dokumendihalduse ABC“. Kokkuvõtvalt saab toodud andmete põhjal öelda, et seni eelistatuim andmekandja arhiivide poolt kirjastatud teavikutele on endiselt trükis, millele on lisandunud mõnel puhul elektrooniline teavik või võrguteavik. TLA poolt välja antud kaks trükist koos võrguteavikuga on „Jaan Poska oma ja meie ajas: artikleid ja mälestusi“ ja „Tallinna linna- ja gümnaasiumitrükikoda (1634-1828)“, mille artiklitele on ligipääs andmebaasis ISE.

Aastatel 1991–2016 kirjastatud perioodika väljaannete kaheksast nimetusest on viis ilmunud ainult trükisena, millest kolm RA poolt ja kaks TLA poolt ning kolme puhul on välja antud trükis koos võrguteavikuga RA poolt (Tabel 8).

Tabel 8. Aastatel 1991-2016 kirjastatud perioodika andmekandjad

Andmekandja	Rahvusarhiiv	Tallinna Linnaarhiiv	Nimetust kokku
Trükis	3	2	5
Trükis võrguteavikuga	3		3
Kokku:	6	2	8

Trükised koos võrguteavikuga on RA ajalookultuuri ajakiri „Tuna“, mille väljaande numbritele on ligipääs DIGARi (Rahvusraamatukogu digitaalarhiivi kasutajakeskkond) ja Rahvusarhiivi veebilehe kaudu; „Ex fontibus Archivi Historici Estoniae“, mis ilmub ebaregulaarselt aastast 2003. ja mille teine köide ilmus võrguteavikuna ning „Rahvusarhiivi tegevuse ülevaade“, mida saab lugeda samuti DIGARi kaudu.

3.1.7 Kirjastatud teavikud publikatsiooni tüübi järgi

Erinevaid publikatsioonide tüüpe on arhiivide poolt kirjastatud teavikute seas 16, millest kõige enam esineb allikapublikatsioone, mida on kokku 61 teavikut (Tabel 9). Kuna arhiivide toimetised ja ajakirjad sisaldavad erinevaid teaduslikel uuringutel põhinevaid artikleid, arvustusi, dokumentide publikatsioone jms, mistõttu on neid raske ühe tüübi alla paigutada, siis on perioodika publikatsiooni

tüübi järgi tehtud statistilisest analüüsist välja jäetud. Publikatsiooni tüüpide esinemise arvu poolest järgnevad artiklikogumik 25 nimetusega, teatmik 21 nimetusega, juhend 19 nimetusega ja näitusekataloog 10 nimetusega, edasi tulevad juba nimetused, mille tüüp esineb vähem kui kümnel teavikul. Ainult üks publikatsiooni tüüp on bibliograafia, plaanid (joonised) ja kataloogi all.

Tabel 9. Aastatel 1991-2016 kirjastatud publikatsioonide tüübid va perioodika

Publikatsiooni tüüp	RA	TLA	Arhiivi- amet	NLA	Nimetust kokku
Allikapublikatsioon	46	13	2		61
Artiklikogumik	23	2			25
Teatmik	17	2		2	21
Juhend	19				19
Näitusekataloog	5	5			10
Biograafia	4	2			6
Dissertatsioon	6				6
Monograafia	3	2			5
Õppematerjal	4				4
Mälestused	4				4
Dokumentaalfilm	4				4
Konverentsikogumik	1	2			3
Ringvaade	2				2
Bibliograafia	1				1
Kataloog		1			1
Plaanid (joonised)	1				1
Kokku	140	29	2	2	173

Uuritud ajavahemikul esineb RA poolt kirjastatud teavikute seas allikapublikatsioone 46 nimetust, millest ajalooarhiivi poolt on avaldatud 29 nimetust. Publikatsiooni tüüpide seast võiks esile tõsta ka monograafiana avaldatud teosed. Monograafia on Eesti Keele Instituudi definitsiooni kohaselt mingit probleemi, mõnda isikut vm. igakülgset ja terviklikult käsitlev teaduslik uurimus. Rahvusarhiivi ajalooarhiivil on 2001. aastal ilmunud monograafia „Rektor Ewers“, autor Lea Leppik. Monograafia käsitleb Tartu ülikooli rektori Johann Philipp

Gustav Ewersi rektoriksoleku perioodi aastatel 1818-1830 ja tema teeneid ülikooli ajaloos.

Erinevaid publikatsioonide tüüpe RA filmiarhiivi poolt on kirjastatud teavikute seas viis (teatmik, dokumentaalfilm, ringvaade, mälestused õppematerjal), millest kõige enam esineb teatmikke, mida on kokku 6 nimetust, järgnevad dokumentaalfilm 4 nimetusega, ringvaade 2 nimetusega ning mälestused ja õppematerjalid kumbki 1 nimetusega.

TLA poolt kirjastatud teavikute seas esineb erinevaid publikatsioonide tüüpe kaheksa, millest kõige enam esineb allikapublikatsioone, mida on kokku 13 teavikut. Publikatsiooni tüüpide esinemise arvu poolest järgnevad näitusekataloog 5 nimetusega; artiklikogumik, teatmik, biograafia, monograafia ja konverentsikogumik 2 nimetusega ning kataloog 1 nimetusega.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et arhiivid kirjastavad eelkõige allikapublikatsioone, mis moodustab kõikidest tüüpidest 35,26%, järgnevad enamvähem võrdses koguses artiklikogumikud, teatmikud ja juhendid. Kõige värskema näitena võib välja tuua RA poolt 2016. aastal välja antud allikapublikatsiooni „Protokolle der Estländischen Ritterschaft 1905-1907“ kaks osa; RA ajalooarhiivi poolt 2014. aastal välja antud artiklikogumiku „Balti kirjasõna ja kultuurielu valgustusajastu peeglis“; TLA poolt 2013. aastal välja antud teatmiku „Pitsereid Tallinna Linnaarhiivist“ ja RA poolt 2013. aastal välja antud juhendi „Arhiivimaterjalide kahjustuste atlas“.

3.1.8 Kirjastatud teavikute UDK liik

Üheksast UDK pealiigist esineb arhiivide poolt kirjastatud teavikute seas kõige enam liik 9 (Geograafia. Biograafiad. Ajalugu), mida on märgitud 130 teaviku kohta (Tabel 10). Ainult üks UDK liik on märgitud 91 teaviku puhul, ülejäänutel on UDK liike märgitud maksimaalselt kolm. UDK liik on määratlemata ühel teavikul, milleks on Tallinna Linnaarhiivi postkaardikomplekt „Laekast välja“. UDK liikidest kahte, ehk 1 (Filosoofia. Psühholoogia) ja 5 (Matemaatika. Loodusteadused), ei esine arhiivide poolt kirjastatud teavikute seas kordagi.

Tabel 10. Aastatel 1991-2016 kirjastatud teavikute sagedamini esinevad UDK liigid

UDK pealiik (selgitusega)	RA	TLA	Arhiivi- amet	NLA	Nimetust kokku
0 – Teadus ja teadmised. Organisatsioon. Arvutiteadus. Informatsioon. Dokumentatsioon. Raamatukogundus. Asutused. Publikatsioonid	14	5			19
1 – Filosoofia. Psühholoogia					
2 – Religioon. Teoloogia	2	4			6
3 – Sotsiaalteadused	58	9			67
5 – Matemaatika. Loodusteadused					
6 – Rakendusteadused. Arstiteadus. Tehnika	8	3			11
7 – Kunst. Meelelahutus. Sport	17	4			21
8 – Keel. Keeleteadus. Kirjandus	2				2
9 – Geograafia. Biograafiad. Ajalugu	105	21	2	2	130

UDK põhiliikidest esineb RA ajalooarhiivi poolt kirjastatud teavikute seas kõige enam liigi 9 alla kuuluvaid publikatsioone, seda on mainitud 56 publikatsiooni puhul, kusjuures 22 juhul on see ka ainuke märgitud UDK liik. Teistel on lisaks põhiliigile 9 mainitud veel ühte või kahte UDK liiki. Märkimist vääriv UDK liik RA ajalooarhiivi publikatsioonide seas on 3 (Sotsiaalteadused), mida on märgitud 33 publikatsiooni puhul. Siia alla on märgitud näiteks Tõnu Tannbergi ja Bradley Woodworthi koostatud publikatsioon „Vene impeerium ja Baltikum: venestus, rahvuslus ja moderniseerimine 19. sajandi teisel poolel ja 20. sajandi alguses“, mille esimene osa ilmus aastal 2009 ja teine osa aastal 2010. Teisi UDK põhiliike esineb oluliselt vähem, näiteks UDK liik 2 (Religioon. Teoloogia) ja 8 (Keel. Keeleteadus. Kirjandus) esineb ainult ühel juhul ja need on mõlemad märgitud ära sama publikatsiooni juures, milleks on 2003. aastal välja antud allikapublikatsioon „Piiblikonverentsid ja keelevaidlused: põhjajaestikeelse Piibli tõlkimise ajaloost (1686-1690)“. Enamus teatmikke ja juhiseid on UDK pealiigi 9 (Geograafia.

Biograafiad. Ajalugu) all, näiteks 2005. aastal välja antud „Juurdepääsupiirangud arhivaalidele Euroopas ja Venemaal: ajalooline kujunemine ja tänapäev“. RA ajalooarhiivi poolt 2014. aastal välja antud monograafia „Talude pärisseostmine Pärnumaa andmestiku põhjal“ kohta on märgitud kaks UDK põhiliiki, nendeks on 9 ja 3. Mainitud uurimuse peamiseks allikaks olid Rahvusarhiivis säilitatavad kinnistusürivate raamatud. Peale raamatu ilmumist loodi arhiivi poolt võimalus Pärnumaa pärisseostetud talude andmetega (talunimi, talu suurus, kinnistusnumber jm) tutvumiseks läbi RA veebilehe elektroonilise andmebaasi kõigile huvilistele.

RA filmiarhiivi poolt kirjastatud teavikute seas esineb UDK põhiliikidest kõige rohkem liik 7 (Kunst. Meelelahutus. Sport), mida on märgitud 14 nimetusest 12 puhul. Veel on RA filmiarhiivi publikatsioonide seas UDK liikidest esindatud 0; 3; 6; 8 ja 9. Liik 7 on märgitud näiteks teatmikule „Eesti Filmiarhiivi filmidokumentide annoteeritud kataloog“, millel on ilmunud kolm osa, esimene osa aastal 1991 ja teised osad aastal 1995 ning 2009. aastal ilmunud dokumentaalfilmile „Laulud nüüd lähevad kaunimal kõlal: kroonikafilmid laulupidudest 1913-1938“.

TLA poolt kirjastatud teavikute seas esineb samuti liik 9 kõige tihedamini, seda on märgitud 31 nimetusest 21 puhul. Järgnevad UDK liigid märgitud sageduse järgi on liik 3, mida on märgitud üheksa nimetuse puhul; liik 0, mida on märgitud viie nimetuse puhul; liik 7, mida on märgitud nelja nimetuse puhul; liik 2, mida on märgitud nelja nimetuse puhul ja liik 6, mida on märgitud kolme nimetuse puhul (Tabel 10). UDK liigi 3 määratlusega on näiteks 1998. aastal kolmes keeles (eesti, inglise ja vene) välja antud allikapublikatsioon „Lübecki õigus ja Tallinn“. UDK liik 6 on märgitud allikapublikatsioonile „Revaler Münzbücher 1416-1526 / Tallinna mündiraamatud 1416-1526“.

Kokkuvõtvalt saab RA publitseerimistegevuse kohta antud uurimistöö käigus koostatud andmekogu statistilise analüüsi tulemusel öelda, et RA on aastatel 1991–2016 publitseerinud kokku 140 teavikut arvestamata perioodika väljaandeid, millest ajalooarhiiv on välja andnud 74, filmiarhiiv 14 ja RA muud osakonnad 52 nimetust. Perioodikaväljaandeid on uuritud ajavahemikus välja antud kuus

nimetust, millest viis ilmuvad jätkuvalt ja üks (RA infoleht „Kobruleht“) lõpetas ilmumise aastal 1998. Läbi aastate on publitseerimistegevus olnud aktuaalne, kuid aasta 2006 on selles osas olnud kõige produktiivsem, kus on välja antud 12 nimetust teavikuid, millest kuus on välja antud ajalooarhiivi poolt, kolm filmiarhiivi ja kolm RA muude osakondade poolt. Enamus väljaandeid on eesti keeles ning suurele osale on lisatud kokkuvõtted mõnes muus keeles, kuid esineb ka mitmeid publikatsioone rööptekstina mõne võõrkeelega. Eelistatuim väljaande tüüp on allikapublikatsioon, kuid esineb palju ka artiklikogumikke, teatmikke ja juhendeid. Ajalooarhiivi publikatsioonidel oli UDK liigituse järgi kõige enam märgitud liik 9 ja filmiarhiivil liik 7. RA poolt on välja antud ka mitmed doktoritöö aluseks olevad dissertatsioonid, näiteks Tõnu Tannbergi doktoritööl põhinev „Maakaitseväekohustus Balti kubermangudes 19. sajandi 1. poolel (1806-1856)“ aastast 1996 ja Enn Künigi doktoritöö „Rootsi majanduspoliitika Narva kaubanduse küsimuses 17. sajandi teisel poolel“ aastast 2001.

TLA tegeleb kirjastustegevusega läbi viimase kahekümne kuue aasta küllaltki järjepidevalt, jättes vahele mõned aastad, kus ei ole ühtegi publikatsiooni välja antud. Kõige rohkem (5 nimetust) anti välja 1998. aastal (Joonis 1). Jätkub ka artiklikogumike „Vana Tallinn“ ja „Tallinna Linnaarhiivi toimetised“ publitseerimine, millest esimest antakse välja alates aastast 2016 üks kord aastas ja teist alates aastast 1996 ebaregulaarselt. Autorite ja koostajatena esineb suur osa TLA enda teadurite ja arhivaaride publikatsioone, näiteks TLA teadur Tiina Kala poolt on koostatud uuritud ajavahemiku jooksul 13 publikatsiooni ning Lea Kõivu ja Juhan Kreemi poolt kummaltki 5 publikatsiooni. Enamus publikatsioone on välja antud eesti keeles, kuid 7 publikatsiooni on välja antud rööptekstina, üldjuhul kas inglise või saksa keelega. Kaheksal eestikeelsel nimetusel on aga osa teksti või artiklite kokkuvõtted muus keeles, üldjuhul samuti kas inglise või saksa keeles. Põhirõhk TLA väljaannetes on seni olnud allikapublikatsioonidel ja näitusekataloogidel ning enamus publikatsioone on märgitud UDK põhiliikidest liigi 9 (Geograafia. Biograafiad. Ajalugu) alla, kuid esindatud on ka liik 3 (Sotsiaalteadused) ja liik 0 (Teadus ja teadmised. Organisatsioon. Arvutiteadus. Informatsioon. Dokumentatsioon. Raamatukogundus. Asutused. Publikatsioonid).

3.2 Rahvusarhiivi ja Tallinna Linnaarhiivi esindajatega läbiviidud intervjuude analüüs

Käesolevas alapeatükis esitatakse RA ja TLA esindajatega läbiviidud struktureeritud intervjuude analüüs narratiivina, kus vastuseid on omavahel võrreldud ja esitatud ka väljavõtteid küsimuste vastustest.

Narratiivid võimaldavad uurijale ligipääsu uuritavate kogemuste juba struktureeritud maailmale (Laherand, 2008). Kuna publitseerimistegevuse korraldamine arhiivis on intervjuueeritavate üks põhitegevusi, puutuvad nad intervjuu küsimustes esitatud teemadega kokku igapäevaselt omades täielikku ülevaadet esindatava arhiivi kirjastustegevusest.

Nii RAs, kui ka TLAs on kindlad inimesed, kes tegelevad arhiivi teadus- ja publitseerimistegevusega ning mõlemad arhiivid teevad koostööd teiste erialaste asutustega. RAs on eraldi struktuuriüksus – Teadus- ja publitseerimisbüroo, mis koordineerib kõikide RA osakondade teadus- ja publitseerimistegevust, kus on tegevad kuus inimest, kellest kolm tegelevad publitseerimiskava kokkupanemisega, konkreetsete väljaannete koostamise ja ettevalmistamisega ning kolm inimest tegelevad publikatsioonide toimetamisega. RA esindaja lisab:

„Loomulikult tehakse koostööd teiste asutustega, eelkõige Tartu Ülikooli, Tallinna Linnaarhiiviga (Tuna väljaandmine), Eesti Arhivaaride Ühinguga jt. Oluliseks on koostöö Riigikantseleiga Eesti riigijuhtide raamatusarja väljaandmisel.“

Viimati mainitud raamatusari on Rahvusarhiivi asutatud riigimeeste elulugude sari, kus on Riigikantselei stipendiumi „Eesti riigijuhid 1918–1940/1944“ toetusel ilmunud kaks publikatsiooni „August Rei – Eesti riigimees, poliitik, diplomaat“ ja „Õiguse ja omariikluse eest. Otto Tief (1889–1976)“.

TLAs on kirjastamisega seotud linnaarhiivi teabe ja uurimistöö sektori kaks peaspetsialisti, kaks teadurit ja juhataja asetäitja. Mainitud töötajad osalevad Tallinna Linnaarhiivi toimetiste sarja (ilmub ebaregulaarselt) raamatute koostamisel ja trükiks ettevalmistamisel ning kord aastas ilmuva jätkväljaande

„Vana Tallinn“ koostamisel ja toimetamisel. TLA esindaja Lea Kõiv lisab koostöö tegemise kohta teiste ettevõtetega:

„Linnaarhiiv annab koos Rahvusarhiivi ja Eesti Arhivaaride Ühinguga välja (osaleb rahastamises) ajalookultuuri kvartaliaajakirja „Tuna“. Kirjastamisalast koostööd on olnud Tallinna Ülikooli akadeemilise raamatukoguga ja Rahvusraamatukoguga (näituse kataloogide väljaandmine, konverentsikogumiku väljaandmine), kirjastusega Varrak ühe Tallinna Linnaarhiivi toimetiste sarjas ilmunud raamatu kirjastamisel.“

Mõlema arhiivi esindajate sõnul on neil olemas pikemaajalisem kirjastamise plaan, millesse suhtutakse siiski paindlikult ja vajadusel tehakse muudatusi. RA kirjastamise plaan koostatakse pikemas perspektiivis 3-4 aastaks, kuid sisulisemalt käib kavandamine kahe aasta lõikes ning konkreetselt on aluseks aasta publitseerimiskava, mis pannakse lõplikult paika iga aasta jaanuari alguses. RA esindaja sõnul:

„Jooksvaid muudatusi tuleb erinevatel põhjustel ikka ette (mõni publikatsioon võib nihkuda järgmisesse aastasse jne). Selline paindlik planeerimine on end praktikas hästi õigustanud.“

TLA kirjastamise plaan koostatakse siiski natuke pikemaajalisem, 4-5 aastaks, samas suhtutakse plaani paindlikult, mis tähendab, et vajadusel muudetakse jooksvalt, mille põhjuseks võib olla näiteks arhiivi kogude põhjal valminud uurimuste käsikirjade pakkumine kirjastamiseks autorite poolt väljastpoolt arhiivi.

Valikuid ja otsuseid selle üle, mida kirjastada, tehakse mõlemas arhiivis vastava struktuuriüksuse spetsialistide poolt ühiselt. RAs vaadatakse publitseerimiskava üle ka RA nõukojas, kus on esindatud kõik RA struktuuriüksused. RA esindaja:

„RA publitseerimistegevuse raskuskese on seotud perioodiliste väljaannete üllitamisega (Tuna, Ajalooarhiivi toimetised), millede puhul toimivad üldised teadusväljaannete põhimõtted. Ajalooarhiivi toimetise osas on valik tehtud teemanumbrite kasuks, kusjuures eesmärgiks on ikkagi seni väheuuritud teemavaldkondi katta. Teiseks – allikapublikatsioonide

väljaandmine, mis tuginevad RA materjalidele. Muude publikatsioonide osas on oluline käsikirja professionaalne tase ja see, et uurimus tugineks RA materjalidele.“

TLA kirjastamise plaan arutatakse läbi ja otsused langetatakse arhiivi juhtkonna (juhataja, juhataja asetäitja) ning teabe ja uurimistöo sektori töötajate poolt ühiselt. Lea Kõiv ütleb:

„Valikute tegemisel lähtutakse linnaarhiivi põhimääruses piiritletud ülesannetest Tallinna ajaloo uurimise korraldamisel, kitsamalt kaalutakse avaldamise üle otsustamisel teema uudsusest (s.t seni vähe käsitletud), aktuaalsusest (mh seotus Tallinna ajaloo tähtpäevadega) jms.“

Arhiivi esindajate vastustest kirjastamise valikute ja otsuste osas nähtub, et valiku tegemisel lähtutakse teemadest, mida on seni vähe käsitletud ja olulised on allikapublikatsioonid, mis on koostatud oma arhiivi materjalide põhjal.

Arhiivide poolt kirjastatavate publikatsioonide autorid ja koostajad on üldjuhul arhiivide enda inimesed. Väljastpoolt arhiivi tulevate publikatsioonide autorite kohta mainivad mõlema arhiivi esindajad, et oluline on käsikirjade teaduslik tase ja teema aktuaalsus.

Küsimusele, milliseid väljaandeid kirjastatakse ja kes on publikatsioonide sihtrühm, vastas RA esindaja:

„Peamised publikatsioonid on: 1) Tuna ja Ajalooarhiivi toimetised; 2) erinevad allikapublikatsioonid; 3) muud teaduspublikatsioonid (monograafiad, artiklite kogumikud); 4) RA tegevuse ülevaade ja 5) muud publikatsioonid (Filmiarhiivi DVDd, RA juhised jms).“

TLA esindaja Lea Kõivu sõnul:

„Tallinna Linnaarhiiv kirjastab ennekõike Tallinna ajaloo alaseid väljaandeid, mille sihtrühmana peetakse (sõltuvalt väljaandest) silmas nii professionaalseid ajaloolasi kui ka ajaloo huvilist laiemat avalikkust.“

TLA esindajale esitatud järgmise küsimuse vastuses esines ebakõla ERBist saadud andmetega võrrelduna. Nimelt ERBis on märgitud, et artiklikogumikku „Vana Tallinn“ kirjastab TLA alates aastast 1991. Lea Kõiv mainib oma vastuses, et tegelikult kirjastab TLA mainitud artiklikogumikku alles alates aastast 2016 ja on selle ainuke väljaandja ilma kollektiivautorluseta. Varasem väljaandja oli Tallinna Linnavalitsus; kaasväljaandjad Tallinna Linnauurimise Instituut, Tallinna Ülikooli Kunstide Instituut.

Mõlemad arhiivid on seni kirjastanud paberformaadis publikatsioone. RA esindaja lisab:

„Mitmed publikatsioonid on hiljem kättesaadavad RA kodulehel ka pdf formaadis. Perioodilised väljaanded on kättesaadavad Digaris. Tunal on eraldi koduleht, kus on varasemad numbrid samuti pdf formaadis kättesaadavad /.../ Eraldi e-publikatsioonid ei ole seni avaldatud (va. mõni muu asutusega kahasse üllitatud publikatsioon).“

TLA esindaja Lea Kõiv mainib, et e-publikatsioonid ei ole seni avaldatud, kuid nende ilmumist tulevikus põhimõtteliselt ei välistata.

Kirjastamise keele osas ütlevad mõlema arhiivi esindajad, et põhiline arhiivi poolt publitseeritava väljaande keel on eesti keel, kuid esineb väljaandeid ka inglise, saksa või vene keeles. RA esindaja:

„Dokumendipublikatsioonid on ilmunud ka saksa keeles (selle määrab ära allikate eripära), eraldi on välja antud vene ja inglise keelseid Tuna teemanumbreid.“

TLA esindaja Lea Kõiv:

„Väljaande keele valik sõltub selle teemast (kas pakub rahvusvahelist huvi), autori emakeelest (kui autor on mitte-eestlane), suunilusest (teaduslik või populariseeriv) ja nt konverentsikogumike puhul konverentsi töökeelest.“

Mõlemas arhiivis on käsikirjade sisuline toimetamine korraldatud üldjuhul majasiseselt, vaid üksikjuhtudel on RA puhul toimetamist ka sisse ostetud. RA esindaja:

„Kõige rohkem ostetakse sisse kujundamist. Loomulikult toimub publikatsioonide eelretsenseerimine nii perioodiliste väljaannete kui ja muude publikatsioonide osas vastavalt teaduspublikatsioonide retsenseerimise tavapraktikale.“

TLA esindaja Lea Kõiv ütleb:

„Kujundus ja keeleline toimetamine ostetakse teenusena sisse. Aastaraamat „Vana Tallinn“ on eelretsenseeritav väljaanne, mille retsensendid valib ja tellib toimetus. Ülejäänud väljaannete puhul hangitakse retsensioone valikuliselt.“

Küsimusele, millised on tehnilised vahendid publikatsioonide ettevalmistamiseks, vastas RA esindaja, et neil on olemas vajalik arvutipark ja küljenduseks vajalik tarkvara ning TLAs kasutatakse tavalist tekstitöötlusprogrammi Microsoft Word ning arvutites on Windowsi operatsioonisüsteem.

RA esindaja kirjastamise keskmist aasta eelarvet ei avaldanud, TLAs on kirjastamise aasta eelarve keskmiselt 18 000 eurot, mis kaetakse linnaarhiivi eelarvest. RA esindaja sõnul on oluline kirjastamise kulud katta müügiga, kuid mainib, et teaduspublikatsioonidega kasumi teenimine on keeruline.

TLA esindaja Lea Kõivu sõnul:

„Eesmärgiks ei ole kirjastamiseks tehtud kulutusi müügiga tasa teenida, kuna väljaanded on suureks müügieduks reeglina liiga spetsiifilise iseloomuga. On ette tulnud erandeid – nt „Tallinna ajaloo lugemik“ (2014, teine trükk 2015), mille müük oli ootamatult kasumlik.“

Mõlema arhiivi keskmine publikatsioonide trükiarv jääb vahemikku 300-500 eksemplari, ajakirjal Tuna siiski rohkem. RA esindaja sõnul on neil trükiarvud pigem väiksemaks jäänud ja kordustrükke pole tehtud välja arvatud mõnel juhul, kus see võimalus anti teisele kirjastajale. TLA esindaja Lea Kõiv mainib, et mõnel puhul on trükiarv olnud ka 700 eksemplari, aga seda siiski harva ja see sõltub väljaandest. TLA on kordustrükke välja andnud vaid ühel juhul ja selleks oli

„Tallinna ajaloo lugemik“, mis ilmus esmalt aastal 2014 ja täiendatud kordustrukk aastal 2015.

Publikatsioonide levitamiseks, müügiks ja reklaamiks kasutatakse mõlemas arhiivis oma arhiivi kodulehte, raamatupoode ja ka sotsiaalmeediat. RA esindaja:

„Kõiki publikatsioone on võimalik RA keskustes Tartus ja Tallinnas soetada, samuti RA e-poest. Lisaks levitame omi väljaandeid raamatupoodides (eelkõige Apollo, Rahva Raamat ja Tartu Ülikooli raamatupood). Tasulist reklaami väljaannetele ei tee, kuid väljaandeid tutvustame RA kodulehel, vajadusel korraldame esitlusi, spetsiaalseid üritusi.“

TLA esindaja Lea Kõiv ütleb:

„Väljaannete müügi ja levitamisega tegeleb linnaarhiivi raamatukoguhoidja, kes suhtleb raamatupoodidega, linnaarhiivi partnerasutustega Eestis ja välismaal; väljaandeid müüakse sularahas ka linnaarhiivi kantseleis.“

Kirjastamise lähituleviku plaanide osas olulisi muutuseid kummalgi arhiivil plaanis ei ole, küll aga on RA-l seoses Eesti Vabariigi juubeliüritusega kavas avaldada rohkem juubelitrukiseid ning plaanis on ka Tuna avaldamine e-publikatsioonina. TLA-l on plaanis jätkata aastaraamatu „Vana Tallinn“ ja Tallinna Linnaarhiivi toimetiste sarja väljaandmist ning erakorralise tööna on käsil mitmekoitelise Tallinna ajaloo üldkäsitluse koostamine.

Viimane küsimus kummalegi arhiivile oli: Miks arhiiv tegeleb kirjastamisega ja kas kirjastamistegevuse eesmärgid on aja jooksul muutunud? Mõlema arhiivi esindajad tõid välja, et arhiiv tegeleb kirjastamisega, kuna see on arhiivi põhimääruse järgi üks põhitegevusi ning suuri muutusi aja jooksul kirjastamistegevuses toimunud ei ole. Lea Kõiv lisab:

„Linnaarhiivi kirjastamistegevuse suunad kujundati järk-järgult välja 1990. aastatel, kirjastamise eesmärgid on suurtes piirides olnud ikka samad. Eesmärgid on sõnastatud linnaarhiivi põhimääruses: arhiivi ülesannete hulka kuulub Tallinna ajaloo teadusliku uurimise korraldamine,

sh eelkõige linnaarhiivis säilitatavate arhivaalide ja neil põhinevate teaduslike uurimuste avaldamine; Tallinna ajaloo ja linnaarhiivi kogude avalikkusele tutvustamine.“

Uurimistöö järgmises alapeatükis esitatakse kokkuvõtte uurimise käigus kogutud andmete analüüsist esitatud uurimisküsimuste järgi.

3.3 Diskussioon ja järeldused

Magistritöö eesmärgi täitmiseks püstitatud uurimisküsimustele vastuste leidmiseks analüüsiti ERBi ja ESTERi andmete põhjal koostatud andmekogu ja Eesti kahe enam kirjastamisega tegeleva avaliku arhiivi ehk Rahvusarhiivi ja Tallinna Linnaarhiivi esindajaga läbiviidud intervjuusid.

Uurimiskirjanduse ülevaates selgus, et arhiivide põhifookus on viimasel ajal oma kogude digitaliseerimine ja seeläbi suuremale avalikkusele kättesaadavaks muutmine. Arhiivid on aga nii Eestis kui ka mujal maailmas läbi aegade tegelenud ka kirjastamisega andes välja oma kogude põhjal koostatud allikapublikatsioone, artiklikogumikke, põhjalikke uurimistöid jm, mille kohta infot kajastatakse tavaliselt arhiivi veebilehel ja mõnel puhul ka koostatud aastaraamatutes. Käesoleva uurimistöö autoril ei õnnestunud aga leida ühtegi kaardistavat uurimistööd mõne teise riigi avalike arhiivide üldisest kirjastustegevusest, mis annaks infot arhiivide publikatsioonide trükiarvude, tüpologia ja kirjastustegevuse töökorralduse kohta.

Uurimistöö esimene uurimisküsimus oli: **Millises mahus ja kui tihti arhiivid kirjastavad?** Võttes arvesse käesolevas uurimistöös valitud ajavahemikku 1991–2016, on avalike arhiivide poolt kirjastatud teavikuid koostatud andmekogu põhjal 173 nimetust, koos perioodikaväljaannetega 181 nimetust. Arhiivide esindajatega läbiviidud intervjuudest selgus, et publikatsioonide trükiarvud jäävad keskmiselt 300-500 eksemplari juurde ja kordustrukke üldjuhul ei tellita. Ajalookultuuri ajakirja Tuna puhul võivad trükiarvud olla ka mõnevõrra suuremad. Suhteliselt

väike trükiarv ja fakt, et kordustrukke üldjuhul ei esine tuleneb sellest, et sihtrühm ehk spetsiifilist teemat käsitlevast väljaandest huvitatute ring on üsna piiratud. Võrreldes arhiivide väljaannete trükiarve Liivi Tuulingu (2016) magistritöös käsitletud muuseumite publikatsioonide trükiarvudega saab öelda, et muuseumite väljaannete keskmine trükiarv ei ole oluliselt suurem arhiivide publikatsioonide keskmisest trükiarvust, jäädes vahemikku 200–700 eksemplari. Samuti ei esine muuseumite publikatsioonidel üldjuhul kordustrukke välja arvatud suveniitrükiste puhul. Arhiivide publikatsioonide puhul on siin oluline tõsiasi, et arhiivide poolt kirjastatud publikatsioonid on kõrge teadusliku tasemega ja nende puhul ei peeta oluliseks kvantiteeti vaid pigem kvaliteeti ja teadusväljaannetele on ka kitsam spetsiifiline sihtrühm.

ERBi andmete põhjal on esimene arhiivi publikatsioon aastast 1925. Arhiivide kirjastustegevus on aastatel 1991–2016 toimunud järjepidevalt kõikides aastate lõikes kõiki uurimistöös käsitletud arhiive arvestades 0-15 nimetuse vahel aastas. Rahvusarhiivi kirjastustegevus on mõnevõrra aktiivsem võrreldes Tallinna Linnaarhiivi kirjastustegevusega. Rahvusarhiivi osakondadest on aga kõige aktiivsem kirjastaja ajalooarhiiv. Perioodikaväljaannetest ilmuvad regulaarselt kolm publikatsiooni: ajalookultuuri ajakiri „Tuna“, „Rahvusarhiivi tegevuse ülevaade“ ja aastaväljaanne „Vana Tallinn“. Infoleht „Kobruleht“ on ilmumise lõpetanud ja ülejäänud neli perioodikaväljaannet ilmuvad ebaregulaarselt. Läbiviidud intervjuudest selgus, et nii Rahvusarhiivi kui ka Tallinna Linnaarhiivi kirjastustegevuse plaanid pannakse eelnevalt paika 3-5 aastaks, millesse suhtutakse aga siiski paindlikult ja vajadusel tehakse kirjastustegevuse plaanidesse jooksvalt muudatusi. Kirjastatavate publikatsioonide valikul lähtutakse teemadest, mida on seni vähem kajastatud, määrav on ka käsikirja teaduslik tase ja et uurimused baseeruks konkreetse arhiivi materjalidel.

Uurimistöo teine uurimisküsimus oli: **Mis laadi, tüüpi ja liiki väljaandeid arhiivid kirjastavad?** Arhiivide poolt kirjastatud teavikute seas esineb laadi üldmäärangu järgi raamatuid, perioodikaväljaandeid (jätkväljaanded, ajalehed ja ajakirjad), videosalvestisi, multimeedia väljaandeid ja pisitrükiseid, neist kõige rohkem raamatuid, mida on ilmunud teavikutest 90,1%. Oluline enamus väljaannetest on trükised (91,9%), kuid esineb vähesel määral ka võrguteavikuid ja

elektroonilisi teavikuid. Laadi üldmäärangu järgi on ka muuseumid ja raamatukogud kõige enam kirjastanud raamatuid, mida väidavad oma magistritöös vastavalt Liivi Tuuling (2016) ja Heleen Karja (2016). Läbiviidud intervjuudest selgus, et e-publikatsioone ei ole Rahvusarhiiv ja Tallinna Linnaarhiiv seni veel välja andnud, aga tulevikus seda kindlasti ei välistata ja Tuna osas on see juba plaani võetud. Mitmed Rahvusarhiivi publikatsioonid on hiljem kättesaadavad veebilehel pdf formaadis ning perioodilised väljaanded on kättesaadavad Digaris. Koostatud andmekogu põhjal saab väita, et kõige rohkem on kirjastatud allikapublikatsioone, seda 35,3% teavikutest. Olulisel hulgal on kirjastatud ka artiklikogumikke, teatmikke ja juhendeid. Kirjastatakse veel näitusekatalooge, dissertatsioone, monograafiaid, konverentsikogumikke jm. Mõlemad intervjueeritud arhiivide esindajad ütlevad, et publikatsioonid põhinevad eelkõige nende arhiivi kogudes leiduvatel materjalidel. Tallinna Linnaarhiiv kirjastab ennekõike Tallinna ajalool põhinevaid väljaandeid. UDK rahvusvahelise publikatsioonide liigitussüsteemi järgi on Eesti avalike arhiivide poolt kirjastatud teavikud suures enamuses määratletud liigi 9 (Geograafia. Biograafiad. Ajalugu) alla (71,8%). Publikatsioonide määratlemisel on kasutatud üldjuhul ühte kuni kolme liigi määratlust, nii kuulub suur osa publikatsioonidest ka liigi 3 (Sotsiaalteadused) alla (37,0%). Muuseumite publikatsioonid kuulusid Liivi Tuulingu (2016) sõnul valdavalt liigi 7 (Kunst. Meelelahutus. Sport) alla, millele järgnes esinemissageduse poolest liik 3 (Sotsiaalteadused) ja alles kolmandal kohal esinemissageduse poolest oli liik 9 (Geograafia. Biograafiad. Ajalugu).

Uurimistöö kolmas uurimisküsimus oli: **Mis keeles publikatsioone kirjastatakse ja kes on arhiivide poolt kirjastatavate publikatsioonide autorid?** Nagu selgus nii andmekogu analüüsist kui ka läbiviidud intervjuudest, on enamus arhiivide publikatsioonidest eesti keeles (81,8%), millest mõnel puhul on osa teksti, tavaliselt kokkuvõtted ka muus keeles. Vähesel määral (5%) esineb ka muus keeles väljaandeid, näiteks inglise-, saksa- või vene keeles. Väljaande keele määrab allika eripära, autori emakeel ja asjaolu, kas teema pakub huvi ka rahvusvaheliselt. Esineb ka väljaandeid, mis on paralleeltekstina mõne võõrkeelega, üldjuhul inglise või saksa keelega kuid vastavalt uurimistöös koostatud andmekogule ühel puhul ka läti keelega. Suures osas on publikatsioonide autorid arhiivide enda inimesed, kuid kirjastatakse ka väljastpoolt arhiivi pärinevate ajaloolaste töid, kuid siis on

määravaks teema aktuaalsus ja käsikirja professionaalsus. Rahvusarhiivi teavikutest 30,6% (22/72) ja Tallinna Linnaarhiivi teavikutest 35,0% (7/20) on oma töötajate publikatsioonid. Sarnaselt arhiivi publikatsioonidele olid ka muuseumite publikatsioonide autorid Liivi Tuulingu (2016) sõnul valdavalt muuseumi oma inimesed, väike erinevus seisneb vaid selles, et kui muuseumite publikatsioonidel on üldjuhul üks autor, siis arhiivi publikatsioonidel on tihti mitu kaasautorit.

Uurimistöö neljas uurimisküsimus oli: **Milline on arhiivide publitseerimise töökorraldus?** Nii Rahvusarhiivil, kui ka Tallinna Linnaarhiivil on kindel osakond ja inimesed, kes tegelevad publitseerimise korraldamisega. Koostööd tehakse ka teiste arhiivide ja asutustega, näiteks Tallinna Ülikooli akadeemilise raamatukoguga, Rahvusraamatukoguga, Tartu Ülikooliga, Eesti Arhivaaride Ühinguga, ja Riigikantseleiga. Käsikirjade sisuline ja keeleline toimetamine on üldjuhul oma töötajate ülesanne, kujundamine ostetakse enamasti teenusena sisse. Nii perioodiliste väljaannete kui ka muude publikatsioonide osas toimub ka eelretsenseerimine. Kuna arhiivide publikatsioonid on spetsiifilise ja teadusliku iseloomuga ei ole publikatsioonide müügi eesmärgiks seatud kasumi teenimist, eeldatakse vähemalt kulude katmist. Tallinna Linnaarhiivil oli siiski 2014. aastal välja antud „Tallinna ajaloo lugemik“ ootamatult populaarne ning see on erand, mille puhul anti 2015. aastal välja ka kodustrükk. Rahvusarhiivil on veebipood, kust saab publikatsioone tellida, samuti saab publikatsioone osta ka Rahvusarhiivi keskustes Tallinnas ja Tartus. Tallinna Linnaarhiivil on veebilehel üleval publikatsioonide nimekiri, mida saab kohapeal sularaha eest osta. Publikatsioonide müügiks tehakse koostööd ka raamatukauplustega Apollo ja Rahva Raamat. Liivi Tuulingu (2016) sõnul on muuseumi väljaannete puhul peamised turundus- ja müügikanalid muuseumipood, e-pood, raamatukauplused ja raamatukogud.

Olulisi muutusi arhiividel kirjastustegevuses plaanis ei ole. Rahvusarhiivil on seoses Eesti Vabariigi juubeliüritusega kavas rohkem juubelitrukiseid ning plaanis on avaldada ajalookultuuri ajakiri Tuna ka e-publikatsioonina. Tallinna Linnaarhiiv jätkab kindlasti aastaraamatu „Vana Tallinn“ ja „Tallinna Linnaarhiivi toimetised“ välja andmist ning käsil on ka pikaajalisem mitmekõiteline Tallinna ajaloo üldkäsitluse koostamine.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärgiks oli kaardistada avalike arhiivide kirjastustegevust Eestis ning selgitada välja arhiivide poolt aastatel 1991–2016 kirjastatud publikatsioonid, nende tüpoloogia ja maht ning iseloomustada arhiivide kirjastustegevuse töökorraldust. Eesmärgi saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastuste leidmiseks kasutati nii kvalitatiivset, kui ka kvantitatiivset lähenemist. Teoreetilise raamistiku peatükis on avatud Eesti rahvusliku arhiivinduse ajalooline taust, Eesti avalike arhiivide põhifunktsioonid ning käsitletud on ka välismaa avalike arhiivide kirjastustegevust arhiivide veebilehtedel leiduva info põhjal. Uurimiskirjanduse ja teiste riikide avalike arhiivide veebilehtedel kirjastustegevust kajastava materjali läbitöötamisel selgus, et arhiivid nii Eestis, kui ka mujal maailmas tegelevad oma kogudes leiduvate materjalide põhjal koostatud uurimistööde kirjastamisega ja see on Eesti avalikele arhiividele põhimääruse järgi üks põhitegevusi. Samas on IKT kiire arengu valguses arhiividele üha olulisem oma kogudele ligipääsu tagamine laiemale avalikkusele, seepärast pööratakse suurt rõhku arhiividokumentide digitaliseerimisele ja veebipõhiste andmebaaside loomisele. Uurimiskirjanduse otsimisel ja läbitöötamisel tões autor, et varasemalt ei ole Eesti arhiivide kirjastustegevuse kohta uurimusi tehtud, sama pidi tunnistama ka välismaa arhiivide kohta. Arhiivide veebilehtedel on olemas info avaldatud publikatsioonide kohta ning veebipoodides müüginimekirjad, aga arhiivide kirjastustegevuse kohta koostatud uurimusi käesoleva töö autorile teadaolevalt tehtud ei ole.

Uurimistöö metoodika osas on avatud andmekogu koostamise ja valimi moodustamise tööprotsess ning kirjeldatud arhiivide esindajatega läbiviidud intervjuude tööprotsess. Andmekogu koostati võttes aluseks andmed Eesti Rahvusbibliograafia andmebaasis ning kontrollides ja täiendades saadud andmeid Eesti raamatukogude e-kataloog ESTER andmetega. Täiendavalt kontrolliti andmeid ka arhiivide veebilehtedel olevate publikatsioonide nimekirjadega. Intervjuud viidi läbi uuritud ajavahemikul kõige enam publitseerinud arhiivide esindajatega, mis selgusid koostatud andmekogust ja nendeks osutusid Rahvusarhiiv ja Tallinna Linnaarhiiv.

Uurimistöö tulemuste peatükis on esitatud koostatud andmekogu statistiline analüüs ja läbiviidud intervjuude analüüs narratiivina. Käesolevas uurimistöös käsitleti arhiivide kirjastustegevust ajavahemikul 1991–2016. Koostatud andmekogus on andmed nelja (Rahvusarhiiv, Tallinna Linnaarhiiv, Arhiiviamet ja Narva Linnaarhiiv) sel perioodil kirjastanud arhiivi kohta. Uuritud ajavahemikus on koostatud andmekogu põhjal arhiivide poolt kirjastatud publikatsioonide 181 nimetust, millest perioodikaväljaandeid 8 nimetust. Publikatsioonide trükiarvud on keskmiselt 300–500 eksemplari. Kordustrukke üldjuhul ei tellita, kuna arhiivi kogudel põhinevad ajaloolised uurimused on teaduslikud ja üsna spetsiifilise iseloomuga. Arhiivide poolt kirjastatud teavikute seas on enam esinevad publikatsiooni tüübid allikapublikatsioon, artiklikogumik, teatmik ja juhend. Arhiivide publikatsioonide autorid ja koostajad on olulises osas arhiivide enda töötajad, kuid antakse välja ka väljast poolt arhiivi tulevate ajaloolaste uurimusi, mis põhinevad arhiivi kogudel, kuid sel puhul on määravaks käsikirja professionaalsus ja teema uudsus. Enamus arhiivide publikatsioonide antakse välja trükisena, mõnel puhul on artiklid kättesaadavad ka võrguteavikuna DIGARis. Suur osa publikatsioonidest on välja antud eesti keeles, millele on lisatud kokkuvõtte mõnes muus keeles, üldjuhul inglise keeles, kuid mõnel puhul ka saksa või vene keeles. Esineb ka publikatsioonide paralleeltekstina võõrkeelega. Võõrkeelse publikatsioonide avaldamisel on määravaks autori emakeel, allika eripära või valdkond ehk, kas on tegu rahvusvaheliselt huvi pakkuva temaga. Publikatsioonide sisuline toimetamine toimub üldjuhul arhiivi oma inimeste poolt, keelelist toimetamist ja küljendamist ostetakse ka teenusena sisse. Tulenevalt kõrgeast teaduslikust tasemest toimub ka publikatsioonide eelretsenseerimine. Rahvusvahelise UDK liigitusskeemi järgi on kirjandus rühmitatud teadusalade kaupa numbriliste indeksite järgi. Tulenevalt arhiivide publikatsioonide ajaloolisest iseloomust on suur enamus arhiivide publikatsioonide määratletud UDK pealiigi 9 (Geograafia. Biograafiad. Ajalugu) alla, paljudel publikatsioonidel on märgitud ka liik 3 (Sotsiaalteadused). Suurel osal teavikutest on märgitud kuni kolm erinevat UDK liiki. Suuri muudatusi arhiivid oma tulevikuplaanides ette ei näe, kuna teadus- ja uurimistöö on Rahvusarhiivile ja Tallinna Linnaarhiivile põhimäärusega ette nähtud üks peamisi tegevusalasid. Publitseerimisplaanide koostatakse 3–5 aastaks, kuid plaanidesse suhtutakse paindlikult ja vajadusel tehakse jooksvalt muudatusi.

Uurimistöo autori hinnangul annab käesolev uurimistöo üldpildi arhiivide kogude põhjal teostatud uurimuste publitseeritud väljaannetest ning annab erinevatest ajaloolistest või kultuurilistest teemadest sügavuti huvitatud inimestele ülevaate juba avaldatud uurimustest võimaldades selle põhjal teha arhiividele ettepanekuid mõne veel uurimata teema kohta, mis võiks äratada laiemat huvi ja väärib avaldamist.

Käesolevas töös ei käsitletud välismaal loodud ja tegutsevaid eesti arhiive. Töö autor soovib edasistes uurimustes laiendada valimit ja kaardistada ka välismaal loodud ja tegutsevate Eesti arhiivide kirjastustegevust. Samuti oleks Eesti arhiivide kirjastustegevuse trendide muutumise jälgimiseks hea analüüsida arhiivide kirjastustegevust ka varasematel ajaperioodidel, kui käesolevas uurimistöös käsitletud.

Käesoleva uurimistöo eesmärk täideti, mille tulemuseks on Eesti arhiivide kirjastustegevust kaardistav käsitus, eesmärgi täitmiseks püstitatud uurimisküsimustele leiti vastused.

Autor tänab intervjuudes osalenud arhiivide esindajaid pühendatud aja eest ning lõputöö juhendajat kasulike suuniste eest.

SUMMARY

The Master's thesis *Publishing activities of archives in Estonia: mapping of the situation* has been written in Estonian and consists of 82 pages divided into three chapters, including two figures, 10 tables, five annexes and 40 reference sources.

The objective of the Master's thesis is to map the publishing activities of public archives in Estonia and to determine the publications that the archives have published in the years 1991–2016, including their typology and volume, and to characterise the organisation of work in the publishing activities of the archives.

In order to achieve the set objective, the thesis will seek answers to the following research questions.

- In what volume and how often do the archives publish?
- What are the formats, types and classes of publications issued by the archives?
- In what language are the materials published and who are the authors of the publications of the archives?
- What is the organisation of publication work in the archives like?

The research strategy combines a quantitative (statistical analysis of database) and qualitative (analysis of interviews as a narrative) approach. The data analysed was sourced from the database of Estonian National Bibliography; ESTER, the online shared catalogue of libraries; and to supplement the data, also the websites of the archives as well as interviews conducted with representatives of the archives that have been the most active publishers.

The first chapter provides insight to the process of gathering research literature, defines the key terms and the main functions of archives as institutions of memory, gives an overview of the historic background of Estonian national archival activities and gives some highlights from the materials from Estonia and abroad on the topic of the publishing activities of archives. The second chapter explains the work conducted for accumulating the data, the process of selecting the sample and conducting the interviews, and the third chapter presents the results of the statistical

data analysis of the compiled database and an analysis of the information obtained from the interviews in narrative form.

Based on the data accumulated, in the years 1991–2018, archives have published 181 items, out of which 8 items are periodicals. On average, the circulation of a publication is 300–500 copies. The most common types of publications represented among the format copies include source publication, collections of articles, reference books and instructions. For a large part, the authors and compilers of the archive publications are the archives' own employees, but also research originating from historians outside the archive that is based on the archive's collections, but in such case, the professionalism of the manuscript and the relevance of the topic are decisive. Many of the publications have been issued in Estonia, with a summary added in another language, usually in English, but also German or Russian. There are also publications using parallel texts with another language. As for publications in foreign language, the decisive factors are the author's native language, the specifics of the source or its field, whether the topic is internationally relevant. The content of the publications is mainly edited by the in-house employees of the archive, linguistic editing and layout design is also outsourced. Given the high level of the research, the publications are peer reviewed. Due to the historic nature of the publications of the archives, a large part of the archives' publications are placed under the main UDC table no. 9 (Geography. Biography. History), a lot of the publications are also marked no. 3 (Social Sciences). A large part of the format copies are noted with up to three different UDC classes.

This work does not cover Estonian archives created and maintained abroad. As for future research, the author suggests to expand the sample and also to map the publication activities of Estonian archives created and maintained abroad. Also, in order to track the trends in the publication activities of Estonian archives, it would be beneficial to analyse the archives' publication activities in the earlier periods than those addressed in this research.

The objective of this research was fulfilled, resulting in a work mapping the publication activities of Estonian archives which provides answers to the research questions established to achieve the objective.

VIITEALLIKAD

- Arhiivieeskiri. (2011). *RT I, 13.01.2015, 21.* Allikas:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011229?leiaKehtiv>
- Arhiiviseadus. (2011). *RT I, 06.01.2016, 6.* Allikas:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/121032011001?leiaKehtiv>
- Austrian State Archives.* (2008). Kasutamise kuupäev: 17. veebruar 2017. a., allikas
Publications of the Austrian State Archives:
<http://oesta.gv.at/site/4932/default.aspx>
- Briggs, C. L. (1986). *Learning how to ask. A sociolinguistic appraisal of the role of the interview in social science research.* Cambridge University Press.
- Clement, T., Hagenmayer, W., & Knies, J. L. (2013). Toward a Notion of the Archive of the Future: Impressions of Practice by Librarians, Archivists, and Digital Humanities Scholars. *Library Quarterly Vol. 83 Issue 2*, 112-130.
- Eesti Rahvusbibliograafia andmebaas.* (2006). Kasutamise kuupäev: 20. veebruar 2017. a., allikas Eesti Rahvusraamatukogu:
http://erb.nlib.ee/abi/ERB_abi.html#_Toc314750755
- E-kataloog ESTER.* (2016). Kasutamise kuupäev: 23. veebruar 2017. a., allikas Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium:
http://www.elnet.ee/juhend/ester/ekataloog_ester.php
- Hill, J. (2011). *The Future of Archives and Recordkeeping.* Great Britain: Facet Publishing.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta.* Tallinn: Medicina.
- ICA. (2016). *Discover Archives.* Kasutamise kuupäev: 21. jaanuar 2017. a., allikas ICA: <http://www.ica.org/en/what-archive>

- Jorente, M. J. (2011). Archives information publishing new design in post-custodial regime: The National Archives Experience Digital Vaults. *Information Services & Use 2011, Vol. 31 Issue 3/4*, lk 147-155. doi:10.3233/ISU-2012-0644
- Karja, H. (2016). Magistritöö. *Eesti raamatukogud kui kirjastajad aastatel 2000–2015*. Tallinna Ülikool.
- Kibal, B. (1999). 1935. aasta arhiiviseadus eel- ja järellugudega. *Arhiiv Riigiasutusena Eesti ühiskonnas, Eesti Ajalooarhiivi toimetised*. Rahvusarhiiv.
- Kõiv, L. (2001). Publitseerimistööst Tallinna Linnaarhiivis 1993-2000. *Tuna 2001/1*, lk 154-155.
- Küng, E. (1998). Publitseerimistööst Eesti Ajalooarhiivis 1994-1998. *Tuna 1998/1*, lk 151-152.
- Küng, E. (2001). Kirjastuse Eesti Ajalooarhiiv publitseermistegevus 1999-2000. *Tuna 2001/1*, 153-154.
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.
- Liiv, e. a. (1936). *Arhiivinduse käsiraamat II*. (L. Otto, Toim.) Tartu: Postimees.
- Mitchell, E. T. (2013). Linked Data Publishing for Libraries, Archives, and Museums: What Is the Next Step? *Journal of Web Librarianship, Vol. 7, Issue 2*, 231-236. doi:10.1080/19322909.2013.785849
- National Archives and Records Administration. (2010). SELECT LIST of PUBLICATIONS National Archives and Records Administration. Allikas: National Archives, NARA: <https://www.archives.gov/publications>
- National Archives of Armenia. (2017). Kasutamise kuupäev: 17. veebruar 2017. a., allikas Bulletin of Armenian Archives: <http://www.armarchives.am/en/content/81/>

- National Archives of Ireland.* (2017). Kasutamise kuupäev: 2017. veebruar 2017. a., allikas Publications: <http://www.nationalarchives.ie/about-us/publications/introduction/>
- National Archives of Scotland.* (2017). Kasutamise kuupäev: 18. veebruar 2017. a., allikas Publications: <http://www.nas.gov.uk/learning/publications.asp#annualReport>
- Piggott, M. (2012). Archival Guides and the National Archives of Australia. *Australian Academic & Research Libraries, Vol. 43 Issue 2*, 146-154.
- Pirsko, P. (2010). Arhivaar aja voolus. *Tuna 2010/1*, lk lk 2-5.
- Pirsko, P. (2010). Digiinfo pikaajalise säilitamise perspektiiv on udune. *Sirp, Intervjuu riigiarhivaar Priit Pirskoga*. Allikas: <http://www.sirp.ee/s1-artiklid/c9-sotsiaalia/digiinfo-pikaajalise-saeilitamise-perspektiiv-on-udune/>
- Raamatukogusõnastik.* (2008). Kasutamise kuupäev: 20. jaanuar 2017. a., allikas <http://termin.nlib.ee/termin/otsi>
- Rahvusarhiiv. (2017). *Ajalugu*. Kasutamise kuupäev: 27. jaanuar 2017. a., allikas Rahvusarhiiv: <http://www.ra.ee/rahvusarhiiv/ajalugu/>
- Rahvusarhiiv. (2017). *Asutusest*. Kasutamise kuupäev: 21. jaanuar 2017. a., allikas Rahvusarhiiv: <http://www.ra.ee/rahvusarhiiv/asutusest/>
- Rahvusvahelise Arhiivinõukogu (ICA) parasvõetme säilituskomitee (CPTe 2002–2006). (2011). *Rahvusarhiiv*. Kasutamise kuupäev: 21. jaanuar 2017. a., allikas Arhiivihaldus: <http://www.ra.ee/wp-content/uploads/2016/06/eksponeerimine.pdf>
- Republic of Bulgaria Archives State Agency.* (2017). Kasutamise kuupäev: 18. veebruar 2017. a., allikas Issues: <http://www.archives.government.bg/21-Issues>
- Runnel, H. (2010). Arhiiv. *Tuna 2010/1*, lk 6-7.

- State Archives of Belgium.* (2017). Kasutamise kuupäev: 2017. veebruar 18. a., allikas Scientific publications: <http://arch.arch.be/index.php?l=en&m=online-resources&r=scientific-publications>
- Swiss Federal Archives.* (2017). Kasutamise kuupäev: 2017. veebruar 2017. a., allikas Publications: <https://www.bar.admin.ch/bar/en/home/services-publications/publications.html>
- Tallinna Linnaarhiivi põhimäärus. (2012). *RT IV, 09.03.2013, 58.* Allikas: <https://www.riigiteataja.ee/akt/409032013058>
- Tamm, J. (2014). Avastamisrõõmu Tallinna ajaloo varasalvest. *Õpetajate Leht.* Kasutamise kuupäev: 6. mai 2017. a., allikas <http://opleht.ee/2014/05/avastamisroomu-tallinna-ajaloo-varasalvest/>
- Tannberg, T. (2010). Rahvusrhiivi teadus- ja publitseerimistegevuse kümneaastaku piirjooni. *Rahvusrhiivi tegevuse ülevaade 2007-2008. Kümme aastat rahvusrhiivi*, lk 44-51.
- Tuuling, L. (2016). Magistritöö. *Muuseumite kirjastustegevus Eestis 2011–2015.* Tallinna Ülikool.
- Universal Decimal Classification.* (2013). Allikas: UDC Consortium: <http://www.udcsummary.info/php/index.php?lang=et>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes.* Tartu Ülikool.

LISAD

Lisa 1. Rahvusarhiivi kirjastatud teavikute autorid/koostajad

Autor/koostaja	Nimetust
Tõnu Tannberg	21
Ago Pajur	7
Enn Küng	7
Kersti Lust	7
Tiit Noormets	7
Ülle Tarkiainen	6
Katre Kaju	4
Liivi Uuet	4
Bradley Woodworth	3
Henning von Wistinghausen	3
Lea Teedema	3
Thomas Freiherr von Dellingshausen	3
Christian Kelch	2
Hanna Kaal	2
Indrek Jürjo	2
Jaak Valge	2
Jüri Ant	2
Jüri Ojamaa	2
Kalev Jaago	2
Katrin Roosileht	2
Lea Leppik	2
Leino Pahtma	2
Mati Laur	2
Paavo Annus	2
Pille Noodapera	2
Priit Pirsko	2
Ruth Tiidor	2
Jaan Lehtaru	1
Birgit Kibal	1
Indrek Paavle	1

Autor/koostaja	Nimetust
Andres Seene	1
Gustav Viitmann	1
Arvo Pesti	1
Kaja Pullonen	1
Kaido Laurits	1
Leen Jõesoo	1
Valdur Ohmann	1
Mart Siilivask	1
Koidu Laur	1
Mati Kröönström	1
Lauri Eskor	1
Leeni Langebraun	1
Martin Terav	1
Katrin Pever	1
Tiia Siir	1
Tiit Arumäe	1
Peep Pillak	1
Allan Liim	1
Hille Oidema	1
Urmas Salo	1
Linda Pool	1
Tõnis Tärna	1
Arvo Tering	1
Juhan Mõttus	1
Ea Jansen	1
Terje Lõbu	1
Mart Laar	1
Kai Tafenau	1
Toomas Karjahärm	1
Veiko Berendsen	1
Margus Laidre	1
Kurmo Konsa	1
Helina Tamman	1

Autor/koostaja	Nimetust
Arnold Soom	1
Aadu Must	1
Indrek Kuuben	1
Lembit Raid	1
Leo Schotter	1
Lea Tegelman	1
Peep Puks	1
Helene Siimisker	1
Georg Jegorov	1

Lisa 2. Tallinna Linnaarhiivi kirjastatud teavikute autorid/koostajad

Autor/koostaja	Nimetust
Tiina Kala	13
Juhan Kreem	5
Lea Kõiv	5
Anu Mänd	2
Jüri Kivimäe	2
Kalmer Mäeorg	2
Linda Pool	2
Triin Parts	2
Csaba János Kenéz	1
Ervin Sestverk	1
Ivar Leimus	1
Katre Kaju	1
Küllo Arjakas	1
Lilian Kotter	1
Marek Tamm	1
Marian Habicht	1
Paul Johansen	1
Peep Pillak	1
Sille Feldberg	1
Sirje Kivimäe	1

Lisa 3. Intervjuu kava Rahvusarhiivi esindajaga

INTERVJUU KÜSIMUSED

1. Kas võib magistritöös vastuste analüüsimisel mainida nimeliselt, kellega intervjuu läbi viidi või eelistate anonüümsust?
2. Rahvusarhiivis (RA) on eraldi struktuuriüksus Teadus- ja publitseerimisbüroo. Kas Teadus- ja publitseerimisbüroo planeerib, arendab ja korraldab ka RA osakondade ajalooarhiivi ja filmiarhiivi publikatsioonide väljaandmist? Kui palju on RAs kirjastustegevusega seotud inimesi ja millised on nende ülesanded? Kas tehakse koostööd teiste arhiividega või ettevõtetega? Kui jah, siis millistega?
3. Tutvudes RA Teadus- ja publitseerimisbüroo põhimäärusega ja kahe aasta tagant väljaantava teatmikuga „Rahvusarhiivi tegevuse ülevaade“ on näha, et publitseerimistegevuseks tehakse pikaajalisemaid plaane. Kui pikaks ajaks ette tehakse publitseerimistegevuse plaane? Kas tuleb ette ka jooksvaid muudatusi plaanides?
4. Mille alusel tehakse RAs valikuid ja otsuseid, mida kirjastada? Kes valib ja otsustab, mida kirjastatakse?
5. Kes on kirjastatavate publikatsioonide autorid ja/või koostajad? Kuidas tehakse valik autorite osas?
6. Milliseid väljaandeid RA kirjastab? Kes on publikatsioonide sihtrühm?
7. Millises formaadis on kirjastatavad publikatsioonid (paberil, e-publikatsioon vm) ja mille alusel otsustatakse formaadi valik?
8. Mis keeles publikatsioone kirjastatakse? Millest sõltub väljaande keelevalik?
9. Kuidas toimub käsikirjade ettevalmistus (sisuline toimetamine, kujundamine, keeleline korrektuur)? Kas käsikirjade ettevalmistusprotsessis ostate teenust sisse või tehakse kõik etapid majasiseselt? Kas teaduslikke väljaandeid eelnevalt retsenseeritakse? Kuidas on retsenseerimine korraldatud?

10. Millised on tehnilised vahendid publikatsioonide ettevalmistamiseks (riistvara, tarkvara)?

11. Milliste vahenditega kirjastamise kulud kaetakse? Kui suur on keskmine kirjastamise aasta eelarve? Kas esineb sponsorlust? Kas kirjastamiseks tehtud kulud on oluline publikatsioonide müügiga tasa teenida? Kas on oluline teenida kasumit publikatsioonide müügist?

12. Kui suured on publikatsioonide trükiarvud? Mille alusel otsustatakse trükiarvu suurus? Kas trükiarvud on aastate jooksul muutunud? Kas tehakse kordustrukke? Kui jah, siis millistele väljaannetele tehakse kordustrukke?

13. Kas RA tegeleb publikatsioonide reklaami, levitamise ja müügiga? Kuidas toimub reklaam ja levitamine (milliseid kanaleid kasutatakse)?

14. Millised on kirjastustegevuse plaanid tulevikuks? Kas on plaanis muudatusi kirjastustegevuses?

15. Miks RA tegeleb kirjastamisega ja kas kirjastustegevuse eesmärgid on aja jooksul muutunud?

Tänan vastuste eest!

Lisa 4. Intervjuu kava Tallinna Linnaarhiivi esindajaga

INTERVJUU KÜSIMUSED

1. Millised on Teie ametikohustused Tallinna Linnaarhiivis (TLA)? Kas eelistate intervjuu küsimustele vastates jääda anonüümseks või võib magistritöös vastuste analüüsimisel mainida nimeliselt, kellega intervjuu läbi viidi?
2. Kas TLAs on kindel osakond või töötajad, kes kirjastamise valdkonnaga tegelevad? Kui palju on kirjastustegevusega seotud inimesi ja millised on nende ülesanded? Kas tehakse koostööd teiste arhiividega või ettevõtetega? Kui jah, siis millistega?
3. Kas TLA on koostatud pikaajalisem plaan kirjastamiseks? Kui pikaks ajaks tehakse plaan? Kas tuleb ette ka jooksvaid muudatusi plaanis?
4. Mille alusel teete valikuid ja otsuseid, mida kirjastada? Kes valib ja otsustab, mida kirjastatakse?
5. Kes on kirjastatavate publikatsioonide autorid ja/või koostajad? Kuidas tehakse valik autorite osas?
6. Milliseid väljaandeid TLA kirjastab? Kes on publikatsioonide sihtrühm?
7. Alates aastast 1991 on TLA välja andnud artiklikogumikku „Vana Tallinn“, mis ilmub üks kord aastas. Varasemalt on seda sarja välja andnud ka Tallinna Linnavalitsus ja kaasväljaandjatena on olnud Tallinna Linnauurimise Instituut ja Tallinna Ülikooli Kunstide Instituut. Kas praegu on TLA ainuke väljaandaja või esineb ka kaasväljaandjaid? Kui esineb kaasväljaandjaid, siis millised?
8. Millises formaadis on kirjastatavad publikatsioonid (paberil, e-publikatsioon vm) ja mille alusel otsustatakse formaadi valik?
9. Mis keeles publikatsioone kirjastatakse? Millest sõltub väljaande keelevalik?
10. Kuidas toimub käsikirjade ettevalmistus (sisuline toimetamine, kujundamine, keeleline korrektuur)? Kas käsikirjade ettevalmistusprotsessis ostate teenust sisse

või teete kõik etapid ise? Kas teaduslikke väljaandeid eelnevalt retsenseeritakse?
Kuidas on retsenseerimine korraldatud?

11. Millised on tehnilised vahendid publikatsioonide ettevalmistamiseks (riistvara, tarkvara)?

12. Milliste vahenditega kirjastamise kulud kaetakse? Kui suur on keskmine kirjastamise aasta eelarve? Kas esineb sponsoriust? Kas kirjastamiseks tehtud kulud on oluline publikatsioonide müügiga tasa teenida? Kas on oluline saada kasumit publikatsioonide müügist?

13. Kui suured on publikatsioonide trükiarvud? Mille alusel otsustatakse trükiarvude suurus? Kas trükiarvud on aastate jooksul muutunud? Kas tehakse kordustrükke? Kui jah, siis millistele väljaannetele tehakse kordustrükke?

14. Kas tegelete publikatsioonide reklaami, levitamise ja müügiga? Kuidas toimub reklaam ja levitamine (milliseid kanaleid kasutatakse)?

15. Millised on kirjastustegevuse plaanid tulevikuks? Kas on plaanis muudatusi kirjastustegevuses?

16. Miks TLA tegeleb kirjastamisega ja kas kirjastustegevuse eesmärgid on aja jooksul muutunud?

Tänan!

Lisa 5. Andmekogu (irdlisa)